

Coğrafi Bilgi Sistemleri I Dersi Final Sınav Değerlendirmesi

2025-2026 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Dönemi

Bu değerlendirme, final sınavı cevap anahtarı, OBS not dökümü ve eklenen cevap kâğıtları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Öğrenci adları, numaraları ve kişisel bilgiler rapora alınmamış; değerlendirme yalnızca sınav soruları, cevapların niteliği, not dağılımı ve öğrenme güçlükleri üzerinden yapılmıştır.

Genel Değerlendirme

Final sınavı üç uygulamalı sorudan oluşmaktadır. Birinci soru JEOLLOJI.gdb veri tabanı üzerinden formasyon ve fay verilerinin projeye eklenmesi, yeni feature class oluşturulması, koordinat/projeksiyon uyumu, sayısallaştırma ve öznetelik girişi becerilerini ölçmektedir. İkinci soru subtype ve domain kavramlarının açıklanması ve oluşturulan verilere uygulanmasını; üçüncü soru ise Erzurum ilçelerinin seçilmesi, dışa aktarılması, 2025 nüfus yoğunluğu haritasının hazırlanması ve kartografik çıktı alınmasını ölçmektedir.

OBS not dökümünde final notu görülen 4 cevap için ortalama başarı 85.0, en düşük not 80, en yüksek not 90 olarak hesaplanmıştır. Notların 80-90 aralığında toplanması, genel başarı düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte cevap kâğıtlarında bazı uygulama adımlarının yalnızca işaretlendiği, bazı aşamaların ise açıklama bakımından eksik bırakıldığı görülmektedir.

Soru Bazlı Değerlendirme

1. Soru - Jeolojik veri tabanı, feature class ve sayısallaştırma

Bu soru, MANISA_FORMASYON ve DIRI_FAYLAR verilerinin projeye eklenmesi, veri tiplerinin tanınması, formasyon ve fay için yeni feature class oluşturulması, koordinat/projeksiyon sisteminin diğer verilerle uyumlu hale getirilmesi, altlık veriler üzerinden sayısallaştırma yapılması ve öznetelik bilgilerinin manuel girilmesi becerilerini ölçmektedir. Cevaplarda işlem basamakları genel olarak hatırlanmakla birlikte, bazı yanıtlarda veri tipi yanlış verilmiş veya polygon/line ayrımı açık kurulmamıştır. Bu nedenle vektör veri tipi ayrımı ve feature class oluşturma adımları yeniden pekiştirilmelidir.

2. Soru - Subtype ve domain kullanımı

Bu soru, subtype ve domain kavramlarının ne amaçla kullanıldığını ve oluşturulan formasyon/fay verilerine nasıl uygulanacağını ölçmektedir. Cevaplarda bu yapıların öznetelik girişini kolaylaştırdığı belirtilmiştir; ancak domain-subtype farkı, coded value mantığı, kısa tamsayı alan kullanımı ve domainlerin ilgili öznetelik alanlarına atanması her cevapta yeterli ayrıntıyla açıklanmamıştır. Bu konu öğrencilerde daha çok tanımsal düzeyde kalmıştır.

3. Soru - Erzurum nüfus yoğunluğu haritası ve çıktı hazırlama

Bu soru, TR_ILCE_SINIR verisinden Erzurum ilçelerini seçme, seçili veriyi export data ile ayırma, 2025 yılı nüfus yoğunluğu alanını hesaplama, sınıflandırılmalı harita hazırlama, layout düzenleme, lejant-ölçek-yön oku ekleme ve export map ile çıktı alma becerilerini ölçmektedir. Cevap kâğıtlarında bu soruya verilen yanıtların daha sınırlı olduğu; bazı cevaplarda yalnızca maddelerin işaretlendiği veya işlem sırasının açıklanmadığı görülmektedir. Bu nedenle en fazla iyileştirme gerektiren alan kartografik çıktı üretimi ve nüfus yoğunluğu hesaplama sürecidir.

Zayıf Olunan Konular

- Feature class oluştururken doğru geometri tipinin seçilmesi: formasyon için polygon, fay için line/polyline ayrımının açık biçimde kurulması gerekmektedir.
- Koordinat/projeksiyon sistemi aktarımı: yeni oluşturulan verilerin altlık verilerle aynı koordinat sisteminde olması gerektiği bilinmekle birlikte, Import seçeneği ve kontrol adımları her cevapta yeterince açıklanmamıştır.

- Subtype-domain farkı: domainin değer kısıtı, subtypeın ise sınıflandırma/alt tür mantığı taşıdığı ayrımı güçlendirilmelidir.
- Öznitelik veri modeli: alan adı, veri tipi, coded value, short integer ve text alanları gibi veri tabanı tasarım ayrıntılarında eksikler görölmektedir.
- Kartografik çıktı hazırlama: nüfus yoğunluğu haritasının hesaplanması, sınıflandırılması, lejant/ölçek/yön oku eklenmesi ve export map alınması aşamaları en fazla desteğe ihtiyaç duyulan uygulama alanıdır.

İyileştirme Önerileri

- Uygulama sınavı öncesinde her öğrenciye kısa bir kontrol listesi verilmelidir: veri ekle, veri tipini belirle, feature class oluştur, koordinat sistemini import et, editörü başlat, çiz, öznitelik gir, kaydet.
- Feature class ve veri tipi konusu için formasyon = alan/polygon, fay = çizgi/polyline, noktasal unsur = point şeklinde örnekli bir şema hazırlanmalıdır.
- Subtype ve domain konuları ayrı ayrı gösterilmelidir. Domain için coded value listeleri; subtype için kısa tamsayı kod alanı, açıklama ve ilgili domain atama adımları ekran görüntüleriyle anlatılmalıdır.
- Öznitelik girişi için hatalı-serbest metin girişi ile domainli-standardize giriş karşılaştırılmalı; öğrencilerin farkı uygulama üzerinde görmesi sağlanmalıdır.
- Nüfus yoğunluğu haritası için ayrı bir laboratuvar etkinliği yapılmalıdır. Bu etkinlikte Select by Attributes, Export Data, Add Field, Field Calculator, Graduated Colors, Layout View ve Export Map aşamaları tek tek uygulanmalıdır.
- Harita çıktısı hazırlama becerisini geliştirmek için başlık, lejant, ölçek, yön oku, veri kaynağı ve 300 dpi çıktı ölçütlerini içeren kısa bir değerlendirme rubriğiyle mini harita teslimi istenmelidir.
- Sınav sonrası geri bildirim dersinde örnek doğru cevap üzerinden eksik cevaplar gösterilmeli; özellikle üçüncü sorunun yalnızca işlem adlarını yazmakla değil, işlem sırasını ve amacını açıklamakla tamamlanacağı vurgulanmalıdır.

Sonuç

Final sınavı genel olarak uygulama becerilerini ölçen uygun bir yapıya sahiptir. Not dökümünde başarı düzeyi yüksek görünmekle birlikte, cevap kâğıtları öğrencilerin bazı konuları işlemsel olarak hatırladığını; ancak kavramları, veri tabanı mantığını ve kartografik çıktı sürecini ayrıntılı açıklamada desteğe ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Bu nedenle sonraki dönemlerde özellikle subtype-domain uygulaması ve nüfus yoğunluğu haritası üretimi daha fazla laboratuvar temelli tekrar edilmelidir.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-2026 Bahar Dönemi

Ders	Coğrafya ve Jeopolitik
Sınıf	4. Sınıf
Sınav Türü	Final ve Bütünleme

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

Burada “Coğrafya ve Jeopolitik” dersi final ve bütünleme sınavlarının cevapları genel olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre, öğrencilerin temel jeopolitikle ilgili konulara ilişkin bilgileri daha iyi edindikleri tespit edilmiştir. Dersin ara sınav ortalaması 60,96’dan Final sınavı ortalamasının 65,26’ya çıkması bunu kanıtlamaktadır. Sınavda sorulan kavramların çoğu öğrenciler tarafından doğru şekilde cevaplanmıştır. Ayrıca jeopolitikte önemli düşüncelere sahip bilim adamlarının fikir ve tezleri de doğru cevaplanmıştır. Öğrencilerin sorulardaki örneklerle jeopolitik yorumlamalar arasındaki bağdaştırmaları doğru şekilde yaptığı da tespit edilmiştir. Fakat bazı öğrencilerin sorunun kapsamını tam kavrayamadıkları için yanlış yaptıkları tespit edilmiştir.

Final ve Bütünleme sınavı değerlendirmesi sonucunda başarı düzeyi, görece düşük olan konular, aşağıda özetlenmiştir:

- **Soruda isteneni tam anlayamama:** Bazı öğrencilerin sorunun kapsamını tam olarak değerlendiremediği, bu nedenle sorulara yanlış cevap verildiği görülmüştür.
- **Jeopolitik fikirleri yorumlama:** Öğrenciler genel bilgileri çoğunlukla kavramasına rağmen yorumlamaya ilişkin bazı öğrencilerde sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir.
- **Bilimsel bilgiyi güncel örneklerle ilişkilendirme:** Bazı öğrenciler jeopolitiğin zaman içinde değişken olduğu düşüncesini kavrayamamıştır. Jeopolitik sorunlar kalıcı olmadığı sorunsalını bazı öğrenciler kavrayamamıştır.

İyileştirme Kararları

- **Jeopolitik okur-yazarlığı ve güncelliği artırma:**

Bir sonraki dönemde öğrencilerin sorularda ne istendiğini daha iyi anlamaları için güncel bilgiyi takip etmeleri sağlanacaktır. Bunun için sosyal medya ve çeşitli tv programlarının izlenmesi için teşvik verilecektir. Ayrıca sınavlardan sonra örnek sınav soruları üzerinden kısa çözümleme çalışmaları yapılacaktır.

- **Jeopolitik bilgi-örneklem bağlantısı kurulması**

Jeopolitik açıdan önemli bir konuma sahip olan belirli başlı ülkeler üzerinde daha ayrıntılı bir şekilde durulacaktır. Jeopolitik açıdan önemli olaylar yaşayan devletler üzerinde daha fazla konuşmalar yapılacaktır. Eğitim açısından 6 şapka tekniği ile her bir öğrenci bir devlet olarak jeopolitik kurgular oluşturulacaktır.

Sonuç olarak; bu iyileştirmelerle öğrencilerin sınav sorularını daha doğru anlamaları ve cevaplarını daha düzenli yapılandırılmaları beklenmektedir. Jeopolitik konularını örneklerle destekleyerek daha açıklayıcı biçimde ifade etmeleri hedeflenmektedir.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-2026 Bahar Dönemi

Ders	Kartografya II
Sınıf	1. Sınıf
Sınav Türü	Final

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

Kartografya II dersi final sınavı sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin dönem boyunca edindikleri bilgi ve becerilerde belirli bir gelişim gösterdikleri, ancak genel başarı düzeyinin istenilen seviyeye ulaşmadığı görülmüştür. Final sınavına giren öğrencilerin not ortalaması 33,73 olarak hesaplanmıştır. Dersin bağlı değerlendirme sonuçlarına göre sınıf ortalaması 36,72 ve standart sapması 15,12 olup sınıf düzeyi “kötü” olarak belirlenmiştir.

Harf notu dağılımı incelendiğinde yalnızca az sayıda öğrencinin yüksek başarı düzeyine ulaştığı, önemli bir öğrenci grubunun ise başarısız olduğu görülmektedir. Ayrıca 14 öğrencinin devamsızlık nedeniyle NA notu alması ders devamlılığının akademik başarı üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Final sınavı değerlendirme sonucunda başarı düzeyi görece düşük olan konular aşağıda özetlenmiştir:

- Kartografik bilgilerin bütüncül kullanımında eksiklik: Öğrencilerin farklı kartografik kavramlar arasında ilişki kurmakta zorlandıkları görülmüştür.
- Analiz ve yorumlama becerisinde yetersizlik: Harita ve mekânsal veriler üzerinden yorum yapma ve sonuç çıkarma becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.
- Düzenli çalışma ve devam sorunu: Sınava katılım oranlarının düşük olması ve devamsızlıklar başarıyı olumsuz etkilemiştir.

İyileştirme Kararları

- Uygulama Temelli Öğretim Faaliyetlerinin Artırılması

Harita üretimi, kartografik analiz ve dijital haritalama uygulamalarına daha fazla yer verilecektir.

- Örnek Soru ve Çözüm Etkinlikleri

Sınav öncesinde örnek soru çözümleri ve uygulama çalışmaları yapılarak öğrencilerin sınav hazırlık süreçleri desteklenecektir.

Bu iyileştirmelerle öğrencilerin kartografik kavramları daha etkili kullanmaları, harita analiz becerilerini geliştirmeleri ve sınav performanslarını artırmaları hedeflenmektedir.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-2026 Bahar Dönemi

Ders	Sanayi Coğrafyası
Sınıf	2. Sınıf
Sınav Türü	Final ve Bütünleme

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

“Sanayi Coğrafyası” dersi final ve bütünleme sınavlarının cevapları genel olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre, öğrencilerin sanayi ile mekânsal özellikler arasında iyi şekilde ilişki kurdukları tespit edilmiştir. Dersin ara sınav ortalaması 53,91’den Final sınavı ortalamasının 60,03’e çıkması bunu kanıtlamaktadır. Sınavda sorulan kavramların çoğu öğrenciler tarafından doğru şekilde cevaplanmıştır. Bu sınavda genel olarak sorularda örneklem verilerek öğrencilerin çıkarım yapması istenmiştir. Sınavdaki çoğu soru, mekanla mekanın karakterini yaratan coğrafi unsurların sanayiye etkisi üzerinde durularak, öğrencilerin mekanla sanayi ilişkisinin yordaması istenmiştir. Öğrencilerin sorulardaki örneklerle yorumlamalar arasındaki bağdaştırmaları doğru şekilde yaptığı da tespit edilmiştir. Fakat bazı öğrencilerin sorunun kapsamını tam kavrayamadıkları için yanlış yaptıkları gözlenmiştir.

Final ve Bütünleme sınavı değerlendirmesi sonucunda başarı düzeyi, görece düşük olan konular, aşağıda özetlenmiştir:

- **Sorularda isteneni anlayamama:** Bazı öğrencilerin sorunun kapsamını tam olarak değerlendiremediği, bu nedenle sorulara yanlış cevap verildiği görülmüştür.
- **Mekan-Sanayi ilişkisini yorumlama:** Öğrenciler genel bilgileri çoğunlukla kavramasına rağmen mekanla sanayi ilişkisini yorumlamaya ilişkin bazı öğrencilerde sorunlar olduğu tespit edilmiştir.
- **Bilimsel bilgiyi güncel örneklerle ilişkilendirme:** Bazı öğrenciler, sanayi ile mekanın ilişkisinin değişken olduğu düşüncesini kavrayamamıştır. Sanayi coğrafyasındaki yoğunlaşmalar, saçılmalar ve yaşanan sorunlar kalıcı olmadığı sorunsalını bazı öğrenciler kavrayamamıştır.
- **Grafik, şekil okuma becerileri:** Çoğu öğrenci final sınavındaki son iki soruda yer alan, ters ve doğru orantı grafiklerini çizememiştir. Bütünleme sınavında ise; benzer bir mantıkla şekil üzerinde bir sanayi merkezinin yerleştirilmesi için sınırlı bir alana 5 nokta yerleştirilmesi istenmiştir. Çoğu öğrenci, bu soruya da yapamayarak boş bırakmış ya da yanlış cevaplar vermiştir.

İyileştirme Kararları

- **Grafik, şekil ve çizim okuma ve yazma becerilerini geliştirme:**

Gelecek dönemde öğrencilerin sorularda ne istendiğini daha iyi anlamaları için; grafik, çizim ve şekiller üzerinde daha fazla durularak, şekilsel unsurların nasıl okunması gerektiği gösterilecektir. Bunun için gerekirse milimetrik aydınlatıcı kağıtlarının kullanılacaktır

- **Bilgi-örneklem bağlantısının kurulması**

Sanayinin coğrafi açıdan önemli bir konuma sahip olan unsuru mekânsal unsurlardır. Belirli bir mekana kurulan herhangi bir sanayi dalı, bir çok faktörle birlikte gelişmektedir. Bunları kavramakta zorluk çeken birkaç öğrencinin bilgi ile verilen örneklerle arasında bağlantı kurması için öğrencilere çeşitli ödevler verilecektir. Sanayiye etkileyen her bir unsur için öğrencilere 6 şapka tekniği kullanılarak, her bir öğrenci bir unsurla diğer unsurları ilişkilendirecektir. Böylece mekanla sanayi ilişkisi daha iyi anlaşılabilir.

Sonuç olarak; bu iyileştirmelerle öğrencilerin sınav sorularını daha doğru anlamaları ve cevaplarını daha düzenli yapılandırmaları beklenmektedir. Sanayi coğrafyası dersindeki konuları örneklerle daha açıklayıcı biçimde ifade etmeleri hedeflenmektedir. Ayrıca ödevlendirme, çeşitli öğrenme teknikleri ile grafik okuma ve çizme becerileri geliştirilerek öğrenme girdileri artırılmaya çalışılacaktır.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU
2025-2026 Bahar Dönemi

Ders	Tarihi Coğrafya
Sınıf	3. Sınıf
Sınav Türü	Final Sınavı

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

"Tarihi Coğrafya" dersi final sınavı cevapları bütüncül olarak değerlendirilmiştir. Vize sınavına kıyasla öğrencilerin tarihsel süreç içinde mekân-insan ilişkisini kurmada kısmen ilerleme kaydettikleri ancak beklenen düzeye henüz ulaşamadığı tespit edilmiştir. Dersin final sınavı ortalamasının **52,14** olması, vize dönemindeki 41,68 ortalamasına göre bir iyileşme olduğunu ancak öğrencilerin önemli bir kısmının tarihi coğrafyaya dair temel becerilerde hala eksiklikler taşıdığını göstermektedir.

Final sınavında, tarihi coğrafyaya dair temel kavramlar (yerleşme tipleri, tarihi yol güzergâhları, tarımsal desen değişimleri, nüfus hareketlerinin mekânsal yansımaları gibi) vizeye göre daha doğru cevaplanabilmiştir. Ancak bu olumlu tabloya rağmen, en düşük performansın **tarihsel süreklilik ve kırılmaların mekânsal yansımalarını** analiz etme becerisinde olduğu gözlenmiştir. Öğrenciler, belirli bir döneme ait mekânsal yapılanmayı tanımlayabilse de, bu yapının bir önceki dönemden nasıl evrildiğini veya bir sonraki dönemi nasıl etkilediğini açıklamakta zorlanmıştır. Ayrıca, farklı medeniyetlerin aynı coğrafyada bıraktığı katmanlı izleri (örneğin, bir antik kentin Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerindeki dönüşümü) bütüncül olarak yorumlayabilen öğrenci sayısının oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

Dersle ilgili verilen okumalar, ödevler ve dönem içi yapılan harita çalışmalarından sorular sorularak öğrencilerin bu etkinliklerden ne ölçüde yararlandığı ölçülmüştür. Bu tür sorularda öğrencilerin vizeye kıyasla belirgin şekilde daha başarılı olduğu ancak yine de her üç öğrenciden birinin beklenen düzeyde cevap veremediği kaydedilmiştir. Ayrıca final sınavında, tarihi coğrafi unsurlar (eski kervan yolları, antik liman kentleri, savunma yapılarının konumu, tarihsel nüfus dağılışı, vakıf eserlerinin mekânsal örüntüsü gibi) ile fiziki coğrafya özellikleri (akarsu vadileri, geçitler, körfezler, verimli ovalar, su kaynakları, maden yatakları) arasında nedensel ilişki kurma becerisinde vizeye göre kısmi bir iyileşme görülmüş ancak bu oran hala yetersiz bulunmuştur.

Final sınavında öğrencilere **6 adet açık uçlu soru** (vizede 5 soru vardı) yöneltilmiştir. Soru sayısındaki bu artış, öğrencilerin dönem boyunca geliştirmeleri beklenen becerilerin daha kapsamlı ölçülmesi amacını taşımaktadır. Bu soruların bir kısmı doğrudan bilgi aktarımını, bir kısmı harita yorumlamayı, bir kısmı ise sentez ve karşılaştırmalı analizi ölçmeye yönelik olup, öğrencilerin coğrafi muhakeme, tarihsel empati ve mekânsal analiz yeteneklerini sınamayı hedeflemiştir. Fakat öğrencilerin

önemli bir kısmı bu 6 soruyu tam ve kapsamlı biçimde cevaplamakta zorlanmış; özellikle sentez ve karşılaştırma gerektiren sorularda yanlış veya yüzeysel cevaplar vermiş; bazı öğrenciler ise cevapları kısmen boş bırakmıştır. Vize dönemine göre boş bırakma oranının azaldığı ancak yazılan cevapların derinlik ve bilimsel nitelik bakımından hala istenen düzeye ulaşmadığı tespit edilmiştir.

Sınavdaki çoğu soru, tarih boyunca yerleşme, ulaşım, savunma, üretim ve ticaret gibi faaliyetlerin dağılışını belirleyen coğrafi unsurlar (iklim koşulları, su kaynakları, topografya, bitki örtüsü, jeolojik yapı, maden yatakları) ile tarihsel olaylar arasındaki karşılıklı etkileşim üzerinde durularak, öğrencilerin **tarih ile mekân arasında çift yönlü ve süreç odaklı nedensellik** kurabilmesi istenmiştir. Ayrıca öğrencilerin bazılarının, sorularda istenen karşılaştırmalı veya dönemsel analiz kapsamını tam olarak kavrayamadıkları için cevaplarının dağınık veya eksik olduğu gözlemlenmiştir.

Final Sınavı Değerlendirmesi Sonucunda Görece Düşük Başarı Gösterilen Konular

Aşağıda, final sınavında başarı düzeyinin beklenenin altında kaldığı temel alanlar özetlenmiştir:

- **Tarihsel süreklilik ve kırılmaları mekânsal olarak yorumlayamama:** Final sınavında vizeden farklı olarak, öğrencilerden artık tek bir dönemin değil, **uzun erimli tarihsel süreçlerin mekânsal yansımalarını** analiz etmeleri beklenmiştir. Örneğin, "Anadolu'da bir bölge seçerek, bu bölgenin Hititlerden Osmanlı'ya kadar olan süreçteki yerleşme sürekliliğini veya kırılmalarını coğrafi faktörlerle açıklayınız" gibi bir soruda öğrencilerin büyük çoğunluğu, belirli bir bölgeyi odaklı biçimde analiz edememiş; genel ve içeriksiz ifadelerle yetinmiştir. Öğrenciler, bir bölgede yerleşmenin neden kesintisiz devam ettiğini (örneğin Kayseri, Konya, İznik gibi) veya neden bazı bölgelerde yerleşmenin tamamen kesildiğini (örneğin bazı antik kentlerin terk edilmesi) coğrafi faktörlerle (su değişimi, liman dolması, güvenlik sorunları, iklim değişikliği, deprem vb.) ilişkilendirmekte zorlanmıştır. Ayrıca, "hangi coğrafi koşullar tarihsel sürekliliği destekler, hangileri kırılmaya yol açar" sorusuna sistematik bir cevap verebilen öğrenci sayısı çok düşüktür.
- **Farklı medeniyetlerin aynı mekândaki katmanlı izlerini okumada yetersizlik:** Final sınavında, öğrencilere verilen bir şehrin (örneğin İstanbul, İznik, Antakya, Efes, Bergama gibi) farklı dönemlere ait plan çizimleri veya tanımlayıcı metinler üzerinden, **her dönemin mekânsal izlerini ayırt etme ve yorumlama** becerisini ölçen sorular yöneltilmiştir. Öğrenciler, çoğunlukla en belirgin dönemi (örneğin Roma veya Osmanlı) tanıyabilmiş ancak aynı mekândaki daha az belirgin katmanları (örneğin Bizans, Selçuklu, Beylikler dönemi) fark edememiş veya bunları yorumlayamamıştır. Örneğin, bir şehirdeki sur sisteminin farklı dönemlerdeki eklemelerini, su yapılarının dönemsel değişimini, ibadethane yoğunluğunun zamansal

dağılımını analiz etmeyi gerektiren sorularda başarı oranı oldukça düşük kalmıştır. Bu durum, öğrencilerin **tarihi peyzaj okuryazarlığının** henüz gelişmemiş olduğunu göstermektedir.

- **Karşılaştırmalı mekânsal analiz becerisinin zayıflığı:** Final sınavında, öğrencilerden sıkça "karşılaştırma" yapmaları istenmiştir. Örneğin:
 - "İpek Yolu ile Kral Yolu'nun Anadolu'daki güzergâhlarını karşılaştırarak, hangi coğrafi faktörlerin yol tercihlerinde belirleyici olduğunu açıklayınız."
 - "Doğu Anadolu ile Batı Anadolu'da tarih öncesi dönem yerleşmelerinin dağılışı karşılaştırınız."
 - "Osmanlı dönemi kentsel dokusu ile Cumhuriyet dönemi kentsel dokusunu mekânsal örgütlenme açısından karşılaştırınız."

Bu tür karşılaştırmalı sorularda öğrenciler, genellikle yalnızca iki unsur arasındaki farkları saymakla yetinmiş; bu farkların **nedenlerini** coğrafi faktörlere dayandıramamıştır. Ayrıca, karşılaştırma yaparken sistematik bir yöntem (ortak kriterler belirleme, her kriter için iki durumu değerlendirme, sonuçta senteze ulaşma) izleyebilen öğrenci sayısı çok azdır. Çoğu öğrenci, karşılaştırma sorularına "A'da şöyle, B'de böyle" şeklinde dağınık ve bağlantısız maddeler halinde cevap vermiş, derinlemesine bir analiz sunamamıştır.

- **Tarihsel kaynaklardan mekânsal çıkarım yapma ve eleştirel okuma becerisinin yetersizliği:** Final sınavında, vizeden farklı olarak daha uzun ve karmaşık tarihi metinler (örneğin, bir antik coğrafyacının bölge betimlemesi, bir seyyahın şehir tasviri, bir Osmanlı arşiv belgesindeki yer adları ve üretim faaliyetleri) verilmiş ve bu metinler üzerinden mekânsal çıkarımlar yapılması istenmiştir. Öğrenciler, bu tür sorularda:
 - Metindeki coğrafi ipuçlarını (akarsu adları, dağ geçitleri, bitki örtüsü betimlemeleri, rüzgâr yönleri vb.) yakalamakta zorlanmış,
 - Metnin yazıldığı dönem ile metinde betimlenen mekânın günümüz durumu arasında bağlantı kuramamış,
 - Metnin kendi içinde barındırdığı öznellik, abartı veya dönemsellik sınırlılıklar konusunda eleştirel bir tutum geliştirememiştir.

Örneğin, Evliya Çelebi'nin bir şehirle ilgili abartılı betimlemesinde, abartıyı ayıklayıp güvenilir coğrafi veriye ulaşamayan öğrenciler, metnin tamamını ya doğru kabul etmiş ya da tamamen reddetmiştir. Bu durum, **tarihsel eleştirel düşünme** becerisinin yeterince gelişmediğini göstermektedir.

- **Tarihsel jeomorfoloji ve paleocoğrafya bilgisinin eksikliği:** Final sınavında, öğrencilerin tarihsel süreçte fiziki coğrafyanın değişebileceğini kavrayıp kavramadıkları da ölçülmüştür. Özellikle şu sorular öğrenciler için zorlayıcı olmuştur:
 - "Kıyı çizgisinin tarihsel süreçte değiştiği bir körfez veya delta alanı örneklenilerek, bu değişimin liman kentlerinin gelişimine etkisini açıklayınız." (Büyük Menderes Deltası, Çukurova, İzmir Körfezi gibi örnekler)

- "Bir akarsuyun yatak değiştirmesi, tarihsel dönemde yerleşmeleri nasıl etkilemiştir? Anadolu'dan bir örnekle açıklayınız."

Öğrencilerin çoğu, fiziki coğrafyanın sabit olduğu yönünde yanlış bir varsayımla hareket etmiş; kıyı çizgisi değişimi, akarsu yatağı değişimi, göl seviyesi değişimi, orman örtüsünün daralması gibi dinamik süreçlerin tarihsel olaylarla ilişkisini kuramamıştır. Paleocoğrafya bilgisinin yokluğu, özellikle kıyı ve akarsu boyu yerleşmelerin tarihsel gelişimini anlamalarını engellemiştir.

- **Mekânsal sürekliliğin sağlanmasıda kültürel faktörlerin rolünü analiz edememe:** Final sınavında, salt fiziki coğrafya faktörlerinin ötesinde, aynı mekânda farklı medeniyetlerin neden varlık göstermeye devam ettiğini açıklayan **kültürel coğrafya faktörlerinin** (örneğin, kutsal mekân geleneği, vakıf kültürü, devşirme sisteminin mekânsal yansımaları, arşiv geleneği gibi) analiz edilmesi de beklenmiştir. Öğrencilerin büyük kısmı, fiziki coğrafya faktörlerini (su, toprak, savunma gibi) kısmen sayabilirken, kültürel sürekliliği sağlayan soyut mekânsal mekanizmaları (örneğin, aynı tepede bir antik dönem tapınağının yerine Bizans kilisesi, onun yerine Selçuklu camisi, onun yerine Osmanlı camisi inşa edilmesi süreci) analiz etmekte zorlanmıştır. Bu durum, kültürel coğrafya ile tarihi coğrafya arasındaki disiplinler arası bağlantıyı kuramadıklarını göstermektedir.
- **Coğrafi terminolojiyi tarihsel bağlamda ve karşılaştırmalı olarak kullanamama:** Vize döneminde tespit edilen bu sorun, finalde kısmen iyileşmiş olsa da varlığını sürdürmüştür. Öğrenciler, "kültürel peyzaj", "yerleşme dokusu", "tarihi yol güzergâhı", "antropojenik bozkır", "kırsal arkeoloji", "tarihi su yapıları", "katmanlı şehir", "intikal bölgesi", "geçit bölgesi", "gerilemiş yerleşme" gibi kavramları ya hiç kullanamamış ya da yanlış bağlamlarda kullanmıştır. Özellikle "kültürel peyzaj" kavramının tarihsel süreklilik içinde nasıl dönüştüğünü örneklendirebilen öğrenci sayısı oldukça azdır.

İyileştirme Kararları

Final sınavı sonuçları ışığında, gelecek dönemlerde Tarihi Coğrafya dersinin daha etkili işlenmesi ve öğrencilerin mekânsal-tarihsel muhakeme becerilerinin geliştirilmesi için aşağıdaki iyileştirme kararları alınmıştır. Bu kararlar, vize döneminde alınan önlemleri kapsamakta ve finalde tespit edilen ilave eksiklikleri gidermeye yönelik yeni düzenlemeleri içermektedir:

- **Uzun erimli süreçleri ve tarihsel katmanlaşmayı öğretmeye yönelik yaklaşımın güçlendirilmesi:**
- Ders, yalnızca dönemsel üniteler halinde değil, **seçilmiş bölge veya şehirlerin "derinlemesine örnek olay"** çalışmaları şeklinde yapılandırılacaktır. Her örnek

olayda, aynı mekânın (örneğin Konya Ovası'nda bir höyük, Ege'de bir antik kent, İç Anadolu'da bir kervansaray yolu güzergâhı) prehistorik dönemden başlayarak günümüze kadar olan mekânsal dönüşümü adım adım işlenecektir.

- Her örnek olay için öğrencilerin **zaman-mekân katman diyagramı** hazırlamaları sağlanacaktır. Bu diyagramda, dikey ekseninde zaman, yatay ekseninde mekânsal kullanım türleri yer alacak; katmanlar halinde her dönemin mekânsal izleri görselleştirilecektir.
- "Tarihsel süreklilik vs. kırılma" konusunda sınıf içi tartışmalar düzenlenecek; öğrencilerin belirli bir bölgedeki sürekliliğin nedenlerini (su kaynağının varlığı, verimli tarım toprakları, savunmaya elverişli konum, kutsal mekân geleneği vb.) sistematik olarak listeleme ve sınıflandırma pratikleri yapmaları sağlanacaktır.

- **Katmanlı şehir okuryazarlığı becerisinin geliştirilmesi:**

- Öğrencilere, farklı dönemlere ait şehir planlarının (Roma Izgarası, Bizans mahalle dokusu, Selçuklu külliyesi yapılanması, Osmanlı çarşı ve mahalle örgütlenmesi, Cumhuriyet dönemi imar planları) bir arada verildiği **plan okuma ve karşılaştırma alıştırmaları** haftalık olarak yapılacaktır.
- Bu alıştırmalarda, öğrencilerden her dönemin mekânsal izlerini renk kodlarıyla ayırt etmeleri, her dönemin karakteristik yapı tiplerini belirlemeleri ve dönemsel değişimin ardındaki nedenleri (siyasi, ekonomik, teknolojik, çevresel) tartışmaları istenecektir.
- **Sanal katmanlı şehir uygulamaları** (örneğin İstanbul, İznik, Bergama gibi şehirlerin zaman içindeki dönüşümünü gösteren interaktif modeller) derslerde kullanılacak ve öğrencilerin bireysel erişimine açılacaktır.

- **Karşılaştırmalı mekânsal analiz becerisinin sistematik öğretimi:**

- Dönem içinde, karşılaştırmalı analiz yapmanın yöntemleri **doğrudan bir ders modülü olarak** öğretilecektir. Bu modülde şu başlıklar yer alacaktır:

- Karşılaştırma yaparken kriter belirleme (hangi açılardan karşılaştıracağız?),
- Her kriter için veri toplama ve düzenleme,
- Benzerlik ve farklılıkları sistematik biçimde sunma,
- Karşılaştırmadan çıkan sonuçları yorumlama (sentez).
- Öğrenciler, dönem boyunca en az **iki büyük karşılaştırmalı ödev** hazırlayacaktır (örneğin, "İpek Yolu ve Kral Yolu'nun Karşılaştırmalı Analizi", "Doğu ve Batı Anadolu'da Neolitik Yerleşmelerin Karşılaştırılması", "Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi Kentsel Dönüşümünün Karşılaştırılması" gibi).
- Final sınavında, karşılaştırmalı sorularda **sistematik yöntem kullanımı** (kriterlerin açıkça belirtilmesi, maddeler halinde karşılaştırma, sentez cümleleri ile bitirme) için ayrı bir puanlama kriteri getirilecektir.

- **Paleocoğrafya ve tarihsel jeomorfoloji bilgisinin ders içeriğine daha fazla entegrasyonu:**

- Dersin başlangıcına, fiziki coğrafyanın statik olmadığını, tarihsel süreçte değiştiğini vurgulayan bir **paleocoğrafya modülü** eklenecektir. Bu modülde şu konular işlenecektir:

- Kıyı çizgisi değişimleri (holosen transgresyonu, delta ilerlemesi vb.),
- Akarsu yatağı değişimleri (mendereslenme, yatak değiştirme, gömülme vb.),
- Göl seviyesi değişimleri (iklim değişikliğine bağlı alçalma/yükselme),
- Orman örtüsünün tarihsel dönüşümü (antropojenik bozkırlaşma süreci),
- Volkanizma ve depremlerin tarihsel yerleşmelere etkileri.
- Anadolu'dan somut örnekler (Büyük Menderes Deltası, Çukurova, İznik Gölü seviye değişimleri, Konya Ovası'nın kuruma süreci, Hasandağı volkanizmasının çağdaş yerleşmelere etkisi) üzerinden uygulamalı çalışmalar yapılacaktır.
- Öğrencilerden, seçtikleri bir bölgedeki fiziki coğrafya değişimini ve bu değişimin tarihsel yerleşmelere etkilerini araştırdıkları bir **paleocoğrafya raporu** hazırlamaları istenecektir.
- **Kültürel coğrafya faktörlerinin tarihsel süreklilikteki rolünün vurgulanması:**
 - Fiziki coğrafya faktörlerinin yanı sıra, tarihsel mekânsal sürekliliğin sağlanmasında **kültürel faktörlerin** (din, gelenek, hukuk, arşiv, vakıf, devşirme, sürekli inşaat geleneği vb.) rolü üzerinde ayrıca durulacaktır.
 - "Mekânsal süreklilikte kutsalın rolü" konulu vaka çalışmaları yapılacaktır (örneğin: aynı tepede tapınak → kilise → cami süreci).
 - "Osmanlı vakıf sisteminin mekânsal sürekliliğe katkısı" başlıklı bir okuma ve tartışma modülü ders içeriğine eklenecektir.
- **Tarihsel metinleri eleştirel ve coğrafi okuma becerisinin geliştirilmesi için yoğunlaştırılmış uygulama:**
 - Vize dönemindeki metin analizi çalışmaları final döneminde daha da yoğunlaştırılacaktır. Her hafta **bir farklı türde tarihi kaynak** (Antik dönem coğrafyacısı, Orta Çağ seyyahı, Osmanlı âşığı, arşiv belgesi, tapu tahrir defteri örneği, gravür veya harita) sınıfta birlikte analiz edilecektir.
 - Her metin analizinde öğrencilerin şu soruları sistematik olarak cevaplamaları sağlanacaktır:
 - Kaynağın türü, yazarı, tarihi, amacı nedir? (kaynak eleştirisi)
 - Kaynakta hangi coğrafi unsurlar doğrudan tanımlanmıştır?
 - Kaynakta hangi coğrafi unsurlar dolaylı olarak çıkarılabilir?
 - Kaynağın coğrafi bilgileri ne kadar güvenilirdir? (abartı, eksiklik, yanlışlık var mı?)
 - Kaynakta mekânsal betimlemeler bugün hala geçerli midir, değişmiş midir?
 - Öğrencilerin kendi seçtikleri bir tarihi kaynağı (seyahatname, arşiv belgesi, eski harita, gravür vb.) analiz ettikleri bir **final projesi** (10-15 sayfa) hazırlamaları istenecektir.
- **Tarihi harita okuryazarlığının ileri düzeye taşınması:**
 - Vize döneminde başlatılan harita çalışmaları final döneminde daha karmaşık ve karşılaştırmalı harita uygulamalarıyla devam edecektir. Öğrenciler artık yalnızca antik kent konumlarını veya tarihi bölge adlarını ezberlemekle kalmayacak; **farklı dönemlere ait haritaları karşılaştırarak** değişim ve sürekliliği görsel olarak analiz edeceklerdir.
 - Öğrencilerden, **dönem boyunca oluşturdukları kişisel Tarihi Coğrafya Atlasları'na** final sınavı öncesinde "değişim haritaları" eklemeleri istenecektir

(örneğin: "MÖ 1000-MS 1500 arasında Anadolu'nun siyasi haritalarının karşılaştırılması", "Antik dönem liman kentleri ile günümüz kıyı çizgisinin karşılaştırılması").

- Final sınavında, boş harita üzerinde konum belirleme sorularının yanı sıra, **üzerinde dönemsel değişikliklerin işaretlendiği bir haritayı yorumlama** sorularına daha fazla yer verilecektir.
- **Coğrafi terminoloji kullanımının pekiştirilmesi ve kavram havuzu oluşturulması:**
 - Dersin başlangıcında her öğrenciye, dönem boyunca dolduracağı bir **Tarihi Coğrafya Kavram Sözlüğü** dağıtılacaktır. Her hafta işlenen kavramlar (örneğin: *kültürel peyzaj, katmanlı şehir, tarihi yol güzergâhı, gerilemiş yerleşme, paleocoğrafya, çekim alanı, geçit bölgesi, intikal bölgesi, liman dolması, delta ilerlemesi, antropojenik bozkır, devşirme malzeme, kültürel süreklilik, mekânsal kırılma, kronolojik eşik*) bu sözlükte tanımları ve Anadolu'dan birer örnekle birlikte yer alacaktır.
 - Ara sınav ve finalde, bu kavramları doğru ve yerinde kullanan cevaplara **puan teşviki** devam edecek; kavram sözlüğünün eksiksiz şekilde teslim edilmesi dönem sonu başarı notuna ek katkı olarak yansıtılacaktır.

Sonuç ve Beklentiler

Final sınavı sonuçları, vize dönemine göre belirgin bir iyileşmeye işaret etmekle birlikte, Tarihi Coğrafya dersinin temel kazanımlarına henüz tam olarak ulaşamadığını göstermektedir. Vizedeki ortalama 41,68'ten finale 52,14'e ulaşan yaklaşık **10 puanlık artış**, alınan iyileştirme önlemlerinin kısmen işe yaradığını ancak daha kapsamlı ve uzun soluklu bir çaba gerektiğini ortaya koymaktadır.

Yukarıda sıralanan ilave iyileştirme kararlarının önümüzdeki dönemlerde titizlikle uygulanması durumunda, öğrencilerin:

- Tek bir dönemin ezber bilgisi yerine, **uzun erimli tarihsel süreçlerde mekânın dönüşümünü** analiz edebilmeleri,
- Farklı medeniyetlerin aynı mekânda bıraktığı katmanlı izleri **kültürel peyzaj okuryazarlığı** ile okuyup yorumlayabilmeleri,
- Karşılaştırmalı analiz sorularına **sistematik, kriterli ve sentez içeren cevaplar** üretebilmeleri,
- Fiziki coğrafyanın statik olmadığını, **paleocoğrafya bilgisiyle** tarihsel olayları değerlendirebilmeleri,
- Tarihi kaynakları **eleştirel gözle okuyup, coğrafi veriyi ayıklayabilmeleri**,
- Tarihi haritaları dönemler arası karşılaştırmalı olarak kullanabilmeleri,
- Ders ortalamasının **en az 65-70 bandına** yükselmesi,

beklenmektedir.

Tarihi Coğrafya dersi, salt akademik bir bilgi alanı değil, aynı zamanda öğrencilerin **yaşadıkları mekânı tarihsel derinliğiyle kavrayabilmelerini** sağlayan bir bakış açısı kazandırma potansiyeline sahiptir. Bu raporda belirlenen eksikliklerin giderilmesine yönelik planlı müdahaleler, öğrencilerin yalnızca sınav başarılarını değil, aynı zamanda çevrelerindeki kültürel peyzajı anlama ve yorumlama kapasitelerini de geliştirecektir.

Gelecek akademik yılda Tarihi Coğrafya dersini alacak öğrenciler için, bu raporda tespit edilen eksiklikler ve alınan iyileştirme kararları doğrultusunda hazırlanmış bir **"Hazırlık Modülü"** (tarihi harita temel okuryazarlığı, paleocoğrafya girişi, katmanlı şehir kavramına giriş, karşılaştırmalı analiz yöntemi) ders başlamadan önce çevrim içi ortamda öğrencilere sunulacaktır.

"Tarihi Coğrafya" dersi vize sınavının cevapları bütüncül olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre, öğrencilerin tarihsel süreç içinde mekân-insan ilişkisini kurmada beklenen düzeyin oldukça altında kaldıkları tespit edilmiştir. Dersin ara sınav ortalamasının 41,68 olması bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Sınavda sorulan tarihi coğrafyaya dair temel kavramlar (yerleşme, yol güzergâhları, tarım alanları, nüfus hareketleri gibi) öğrencilerin yalnızca küçük bir kısmı tarafından doğru şekilde cevaplanabilmiştir. Bununla birlikte, en düşük performansın, geçmiş dönemlere ait mekânsal yapılanmalar ile günümüz coğrafyası arasında bağlantı kurabilme becerisinde olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu, tarihi olayları mekândan bağımsız olarak ezberleme eğilimi göstermiş, olay-mekân birlikteliğini analiz etmekte zorlanmıştır.

Dersle ilgili verilen okumalar ve ödevlerden sorular sorularak öğrencilerin derse hazırlık düzeyleri ölçülmüştür. Bu tür sorularda öğrencilerin nispeten daha başarılı olduğu ancak yine de çoğunluğun beklenen düzeyde cevap veremediği tespit edilmiştir. Ayrıca aynı sorularda, tarihi coğrafi unsurlar (örneğin, eski kervan yolları, antik liman kentleri, savunma yapılarının konumu, tarihsel nüfus dağılışı) ile fiziki coğrafya özellikleri (akarsu vadileri, geçitler, körfezler, verimli ovalar, su kaynakları) arasında nedensel ilişki kurup kuramadıkları da değerlendirilmiştir. Bu alandaki başarı oranının oldukça düşük olduğu görülmüştür.

Sınavdaki çoğu soru, tarih boyunca yerleşme, ulaşım ve ekonomik faaliyetlerin dağılışı belirleyen coğrafi unsurlar (iklim koşulları, su kaynakları, topografya, bitki örtüsü, jeolojik yapı) ile tarihsel olaylar arasındaki karşılıklı etkileşim üzerinde durularak, öğrencilerin tarih ile mekân arasında çift yönlü nedensellik kurabilmesi istenmiştir. Ayrıca öğrencilerin bazılarının soruların kapsamını tam olarak kavrayamadıkları için soruları yanlış yorumladıkları veya tamamen farklı bir bağlamda cevapladıkları tespit edilmiştir.

Ara Sınav Değerlendirmesi Sonucunda Görece Düşük Başarı Gösterilen Konular

Aşağıda, başarı düzeyinin beklenenin oldukça altında kaldığı temel alanlar özetlenmiştir:

Açık uçlu sorularda tarihsel ve mekânsal bilgiyi bütünleştirememe: Öğrencilerin büyük çoğunluğu, kendilerine yöneltilen 5 açık uçlu sorunun kapsamını tam olarak anlayamamış, bu nedenle ya yanlış cevaplar vermiş ya da soruları boş bırakmıştır. Özellikle doğrudan tarihi harita okumayı gerektiren sorular (örneğin, "Verilen haritada Anadolu'daki ilkçağ uygarlıklarının dağılışını yorumlayınız", "Bizans döneminde Konstantinopolis'in su ihtiyacını karşılayan su yollarını işaretleyiniz") öğrenciler için en zorlayıcı bölüm olmuştur. Öğrencilerin bir kısmı, soruları anlamlandıramadığı için alakasız dönemlere veya bölgelere dair bilgiler yazmış, bir kısmı ise hiçbir şey yazmamıştır. Bu durum, öğrencilerin hem dönemsel bilgi birikiminin hem de bu bilgiyi mekânsal düzleme aktarma becerisinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

Tarihi harita okuryazarlığı ve mekân algısı eksikliği: Öğrenciler, salt günümüz siyasi haritasına alışkın oldukları için, tarihi dönemlere ait haritaları (örneğin, Anadolu Beylikleri Dönemi haritası, Haçlı Seferleri güzergâh haritası, Osmanlı'nın kuruluş dönemindeki uç beyliği toprakları) okumakta ve yorumlamakta ciddi zorluklar yaşamıştır. Sınavda kullanılan tarihi haritalar üzerinde yer alan antik yerleşmelerin (Troya, Efes, Pergamon, Zeugma gibi), tarihi bölgelerin (Frigya, Lidya, Karya, Kilikya gibi), antik yolların (Via Egnatia, Kral Yolu gibi) günümüzdeki karşılıklarını bulma ve konumlarını tahmin etme sorularında başarı oranı beklenenin çok altında kalmıştır. Ayrıca öğrenciler, tarih boyunca değişen yer isimlerini (örneğin, Konstantinopolis-İstanbul, Angora-Ankara, Smyrna-İzmir, Trapezus-Trabzon, Sebasteia-Sivas) eşleştirmekte zorlanmış; bu durum tarihsel süreklilik algısının zayıflığını ortaya koymuştur.

Tarihsel süreçte mekân-insan ilişkisini yorumlayamama: Öğrenciler, tarihsel olayların kronolojik sıralamasını genellikle ezberleyebilmesine rağmen, bu olayların neden o mekânda gerçekleştiğini veya mekânın olayların gidişatını nasıl etkilediğini analiz etmekte ciddi sorunlar yaşamıştır. Örneğin:

"Malazgirt Savaşı'nın coğrafi sonuçları nelerdir?" sorusunda sadece "Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı" gibi ezber cümleler yazılmış, savaşın yapıldığı alanın jeopolitik önemi, bölgenin geçit karakteri, süvari savaşlarına uygun topografyası gibi mekânsal faktörler neredeyse hiç dile getirilmemiştir.

"İpek Yolu'nun Anadolu kollarının yer seçiminde hangi coğrafi unsurlar belirleyici olmuştur?" sorusunda, öğrenciler su kaynakları, dağ geçitleri, konaklama noktaları arasındaki mesafe, doğal engeller gibi temel faktörleri sayamamış; sadece "ticaret" veya "ekonomi" gibi çok genel kavramlarla yetinmiştir.

"Bir yerleşmenin tarih boyunca önem kazanması veya önemini kaybetmesinde coğrafi faktörlerin rolünü örnekleyiniz" sorusunda, öğrenciler çoğunlukla günümüzdeki büyük şehirleri (İstanbul, Ankara, İzmir) ezbere saymış, ancak bu şehirlerin tarihi süreçteki mekânsal dönüşümünü açıklayamamış; zaman içinde limanı dolan, depremle yıkılan, su yolu değişen gibi daha spesifik mekânsal süreçleri hiç örnekleyememiştir.

Kronolojik bilgiyi mekânsal analize dönüştürememe: Öğrenciler, tarihsel olayları sırasıyla bilmesine rağmen, bu olayların mekânsal yansımalarını (nüfusun yer değiştirmesi, yerleşmelerin terk edilmesi, tarımsal desenin değişmesi, yol güzergâhlarının kayması gibi) yorumlamakta zorlanmıştır. Örneğin, "Anadolu'da 1071 sonrasında başlayan Türk göçlerinin yerleşme dokusuna etkileri nelerdir?" sorusuna öğrenciler genel hatlarıyla "beylikler kuruldu, şehirler gelişti" gibi ezber cümleler yazmış; ancak hangi bölgelerde hangi tür yerleşmelerin ortaya çıktığı, dağınık kırsal yerleşme ile toplu kırsal yerleşme arasındaki farklar, göç yolları üzerindeki konaklama noktalarının dönüşümü gibi mekânsal detaylara hiç girmemiştir. Ayrıca, tarihsel bir olayın ardından nüfusun hangi yönlere kaydığı, hangi tarımsal alanların kullanıma açıldığı veya terk edildiği gibi sorulara öğrencilerin büyük kısmı cevap verememiştir.

Tarihi kaynakları coğrafi bakış açısıyla değerlendirememe: Öğrenciler, sınavda verilen kısa tarihi metinler (seyahatname alıntıları, tarihi belgeler, antik çağ yazarlarının betimlemeleri) üzerinden mekânsal çıkarımlar yapmakta zorlanmıştır. Örneğin, Evliya Çelebi'nin bir şehir betimlemesini okuyup, o şehrin fiziki coğrafya özellikleri, savunma yapısı, ulaşım olanakları veya ekonomik faaliyetleri hakkında sorular sorulduğunda, öğrencilerin metindeki coğrafi ipuçlarını yakalayamadığı görülmüştür. Bu durum, disiplinler arası düşünme becerisinin henüz istenen düzeyde gelişmediğini göstermektedir.

Coğrafi terminolojinin tarihsel bağlamda kullanılamaması: Öğrencilerin bir kısmı, "kültürel peyzaj", "yerleşme dokusu", "tarihi yol güzergâhı", "antropojenik bozkır", "kırsal arkeoloji", "tarihi su yapıları" gibi temel kavramları ya hiç kullanamamış ya da yanlış bağlamlarda kullanmıştır. Bu durum, özellikle açık uçlu sorularda ifade zayıflığına ve bilgiyi yapılandırmada güçlük çekilmesine yol açmıştır.

İyileştirme Kararları

Yukarıda özetlenen performans eksikliklerinin giderilmesi ve dönem sonu final sınavında daha yüksek başarı düzeyine ulaşılabilmesi için aşağıdaki iyileştirme kararları alınmıştır:

Tarihi harita okuryazarlığının ve mekânsal algının sistematik biçimde geliştirilmesi:

Tarihi Coğrafya dersinde harita kullanımı yalnızca gösteri düzeyinde kalmaktan çıkarılacak; haftalık olarak "tarihi harita çalışma saati" düzenlenecektir. Bu saatlerde, Antik Çağ'dan Osmanlı'nın son dönemine kadar farklı zaman dilimlerine ait Anadolu ve Yakın Çevre haritaları üzerinde öğrenciler birlikte çalışacaktır.

Her öğrenci, dönem boyunca kişisel bir "Tarihi Coğrafya Atlası" oluşturacaktır. Bu atlas şu katmanları içerecektir:

Antik uygarlıkların (Hitit, Frig, Lidya, Urartu vb.) yayılış alanları,

Roma ve Bizans döneminde Anadolu'daki kentler ve yol ağları,

Selçuklu döneminde kervansaraylar ve ticaret yolları,

Osmanlı klasik dönemde idari taksimat ve ulaşım hatları,

Tarih boyunca değişen yer isimlerinin eşleştirmeli listesi.

Bu atlas, dönem sonunda proje ödevi olarak değerlendirilecek ve notlandırılacaktır.

Konumsal hafızayı güçlendirmek için kısa süreli, sık tekrarlı harita testleri (boş harita üzerinde antik kentleri işaretleme, tarihi bölgeleri eşleştirme, eski-yeni yer adlarını bulma) uygulanacaktır.

- Açık uçlu sorularda tarih-mekân bütünleştirmesinin güçlendirilmesi:

Tarihi olaylar, bundan böyle yalnızca kronolojik dizi halinde değil, mutlaka mekânsal bağlamıyla birlikte işlenecektir. Her tarihsel olay için şu sorular sınıfta tartışılacaktır:

Bu olay nerede oldu?

O mekânın fiziki coğrafya özellikleri olayı nasıl etkiledi?

Olay sonrası mekânsal yapı nasıl değişti?

Günümüzde o mekâna baktığımızda olayın izlerini nerede görebiliriz?

Öğrencilere, sınavlarda yöneltilecek açık uçlu soru örnekleri dönem başında duyurulacak ve çözüm teknikleri üzerinde sınıf içi etkinlikler yapılacaktır. "Sentez cümleleri kurma", "mekânsal veriyi kronolojik veriyle birleştirme", "tarihi haritadan çıkarım yapma" gibi becerilerin doğrudan öğretimi yapılacaktır.

Her konu sonunda, öğrencilerin işlenen döneme ait bir kavram-mekân-eşleştirme tablosu doldurmaları sağlanacaktır.

- Saha çalışması ve yerinde gözlem olanaklarının artırılması (imkânlar ölçüsünde):
 - Mümkün olduğu takdirde, yakın çevredeki tarihi yerleşmeler, antik kentler, kervansaraylar, tarihi su yapıları veya eski yol güzergâhlarına gözlem gezileri düzenlenecektir. Bu gezilerde öğrenciler, doğrudan mekân üzerinde tarihsel süreci deneyimleyecek ve gözlem raporları hazırlayacaktır.
 - Saha çalışması yapılamayan durumlarda, sanal gerçeklik uygulamaları (Google Earth'in tarih katmanları, çeşitli platformlardaki 3D antik kent turları) derslere entegre edilecektir.
- Tarihsel metinleri coğrafi okuma becerisinin geliştirilmesi:
 - Ders kapsamında, çeşitli dönemlere ait seyahatnamelerden (İbn Battuta, Evliya Çelebi, Marco Polo vb.), antik coğrafyacıların eserlerinden (Strabon, Herodot vb.) ve arşiv belgelerinden seçilmiş kısa metinler düzenli olarak analiz edilecektir. Her metin için öğrencilerden şu soruları cevaplamaları istenecektir:
 - Metinde hangi coğrafi unsurlar (akarsu, dağ, geçit, verimli ova, orman vb.) öne çıkıyor?
 - Yazarın döneminde bu mekânın işlevi nedir?
 - Metinde geçen yer isimlerinin bugünkü karşılığı nedir?
 - Metindeki coğrafi betimlemeler o dönemin yaşam koşulları hakkında ne söyler?
- Disiplinler arası terminolojinin öğretilmesi ve pekiştirilmesi:

"Kültürel peyzaj", "yerleşme coğrafyası", "tarihi yol güzergâhı", "çekim alanı", "gerilemiş yerleşme", "tarihi su yapıları", "antropojenik arazi örtüsü değişimi" gibi temel kavramlar her hafta üçer beşer olmak üzere tanıtılacak, tanımları ve Anadolu'dan örnekleriyle birlikte öğrencilere sunulacaktır.

- Görsel ve işitsel materyallerle öğrenme çeşitliliğinin artırılması:

Derslerde yalnızca yazılı metin ve haritalarla yetinilmeyecek; tarihi film sahneleri (uygun kesitler), belgeseller (BBC gibi), rekonstrüksiyon çizimleri, antik kent maketleri ve 3D canlandırmalar gibi çoklu ortam materyalleri kullanılacaktır.

Her konunun sonunda, öğrencilerin işlenen döneme ait bir mekânın günümüz görüntüsü ile geçmişteki rekonstrüksiyonunu karşılaştırmalı olarak yorumladıkları kısa bir değerlendirme formu doldurmaları sağlanacaktır.

Sonuç ve Beklentiler:

Yukarıda sıralanan iyileştirme kararlarının dönem içinde titizlikle uygulanması durumunda, öğrencilerin:

- Tarihi olayları yalnızca kronolojik bir dizi olarak değil, mekânsal bağlamlarıyla birlikte değerlendirebilmeleri,
- Tarihi haritaları okuma, yorumlama ve günümüz haritalarıyla karşılaştırabilme becerilerinin gelişmesi,

- Bir tarihi kenti, savaşı, ticaret yolunu veya göç hareketini coğrafi faktörleri (su, toprak, iklim, topografya, doğal kaynaklar) dikkate alarak analiz edebilmeleri,
- Açık uçlu sorularda kronoloji ve mekân bütünleşmiş bir bilgi sunabilmeleri,
- Coğrafi terminolojiyi tarihsel bağlamda doğru ve yerinde kullanabilmeleri,
- Ders ortalamasının final sınavıyla birlikte en az 55-60 bandına yükselmesi,

beklenmektedir. Ayrıca, yapılacak harita çalışmaları, tarihi metin analizleri, ödevlendirmeler ve sınıf içi tartışmalarla öğrenme girdileri artırılmaya çalışılacak; böylelikle öğrencilerin salt ezbere dayalı bir öğrenme biçiminden kurtularak, mekânsal muhakeme becerisini geliştirmeleri hedeflenmektedir.

Tarihi Coğrafya dersinin doğası gereği, geçmiş ile günümüz arasında köprü kurma ve mekânın zaman içindeki dönüşümünü izleme yeteneği, yalnızca bu ders için değil, tarih, arkeoloji, şehir planlama ve çevre bilimleri gibi birçok alan için temel bir beceridir. Bu raporda belirlenen eksikliklerin giderilmesine yönelik planlı müdahaleler, öğrencilerin uzun vadeli akademik gelişimlerine de önemli katkılar sunacaktır.

Bir sonraki akademik yılda aynı dersi alacak öğrencilerin, bu raporda belirtilen eksiklikleri gidermeye yönelik hazırlanmış bir başlangıç modülü (tarihi harita okuma temel bilgileri, temel coğrafi kavramların tarihle ilişkilendirilmesi, kronoloji-mekân eşleme pratikleri) ile derse başlamaları sağlanacaktır.

Final ve Bütünleme sınavı değerlendirmesi sonucunda başarı düzeyi, görece düşük olan konular, aşağıda özetlenmiştir:

- **Enerji kaynağı – harita okuryazarlığı – mekân ilişkisini yorumlama sorunları:**
Öğrenciler; hidroelektrik, rüzgâr, güneş, doğalgaz, linyit gibi temel enerji kaynaklarını tanımlayabilmesine rağmen, Türkiye ölçeğinde bu kaynakların dağılışı ile fiziki coğrafya özellikleri arasında anlamlı ve bilimsel ilişkiler kurmakta ciddi sorunlar yaşamıştır. Örneğin:
 - Akarsu rejimleri ile hidroelektrik santrallerin yer seçimi arasında bağlantı kuramama,
 - Rüzgâr koridorları ile rüzgâr enerjisi santrallerinin yoğunlaştığı bölgeleri eşleştirememe,
 - Güneşlenme süresi ile güneş enerjisi santrallerinin dağılışı arasında analiz yapamama,
 - Jeolojik yapı ile termik santral yer seçimi arasındaki ilişkiyi kavrayamama.

Bu durum, öğrencilerin teorik bilgiyi mekânsal analize dönüştürme becerisinin henüz istenen düzeyde olmadığını göstermektedir. Ayrıca birçok öğrencinin, verilen bir harita üzerinde ilgili enerji tesisini doğru konumlandıramadığı veya haritayı okumakta güçlük çektiği tespit edilmiştir.

- **Bilimsel bilgiyi güncel örneklerle ve zaman-mekân dinamikleriyle ilişkilendirme yetersizliği:** Bazı öğrenciler, enerji kaynaklarının mekânsal dağılışının statik değil, zaman içinde değişebileceği gerçeğini kavrayamamıştır. Örneğin:
 - Linyit sahalarının tükenmesi durumunda termik santrallerin akıbeti,
 - Yenilenebilir enerji yatırımlarının bölgesel kayması (örneğin, rüzgâr santrallerinin önceliğinin değişken olduğu),
 - Karadeniz gazının devreye girmesiyle doğalgaz tedarik coğrafyasında meydana gelen değişimler,
 - İklim değişikliğinin hidroelektrik potansiyel üzerindeki etkileri (kuraklık dönemlerinde üretim düşüşü).

İyileştirme Kararları

Yukarıda özetlenen performans eksikliklerinin giderilmesi ve gelecek dönemlerde daha yüksek başarı düzeyine ulaşılabilmesi için aşağıdaki iyileştirme kararları alınmıştır:

- **Harita ve konumsal okumalarının sistematik biçimde geliştirilmesi:**

Final sınavında da görüldüğü üzere, çoğu öğrenci harita üzerinden sınava çalışmadığı için Türkiye'deki bir çok enerji santralının konumunu bilmemektedir. Bu konumsal bilgi yetersizliği, anlatılan enerji bölgelerinin (örneğin, Güneydoğu Anadolu'da GAP hidroelektrik üretimi, Trakya ve Ege'de rüzgâr enerjisi potansiyeli, İç Anadolu ve Akdeniz'de güneş enerjisi potansiyeli, Doğu Anadolu'da jeotermal ve hidroelektrik potansiyeli) kavranmasını ciddi biçimde engellemektedir.

Bu durumun giderilmesi için aylık olarak "enerji haritası çalışması" düzenlenecektir. Öğrenciler, dilsiz Türkiye haritası üzerine enerji kaynaklarının dağılışını, santrallerin yerlerini, enerji iletim hatlarını ve sınır aşan enerji koridorlarını elle çizeceklerdir.

Ayrıca her öğrencinin kişisel bir "Türkiye Enerji Atlası" oluşturması sağlanacak; bu atlas üzerinde tematik haritalar (kömür havzaları, rüzgâr enerjisi potansiyeli haritası, güneş enerjisi potansiyeli haritası, hidroelektrik havzaları, jeotermal sahalar, doğalgaz iletim hatları) renklendirilerek işlenecektir. Bu atlaslar, dönem sonunda bir proje ödevi olarak değerlendirilecektir.

Konumsal hafızayı güçlendirmek için kısa süreli, sık tekrarlı harita testleri uygulanacaktır. Bu testler sınav notuna doğrudan etkili olmasa da, devam zorunluluğu kapsamında değerlendirilecektir.

- **Harita ve konumsal okumaları geliştirme:** Çoğu öğrenci harita üzerinde Türkiye'deki termik santrallerin (Afşin-Elbistan, Yatağan, Soma, Çayırhan vb.), doğalgaz kombine çevrim santrallerinin, hidroelektrik santrallerin, rüzgâr ve güneş enerjisi santrallerinin hangi il veya bölgede bulunduğunu tam olarak bilememektedir. Bu konumsal bilginin yetersizliği, anlatılan enerji bölgelerinin (örneğin, Güneydoğu Anadolu'da GAP hidroelektrik üretimi, Trakya'da rüzgâr enerjisi potansiyeli) kavranmasını engellemektedir. Bu durumun giderilmesi için haritalarda Türkiye'nin enerji kaynakları ile ilgili konumsal çizimler yapılacaktır.
- **Güncel enerji gelişmelerinin ders içeriğine entegrasyonu:** Enerji coğrafyası dinamik bir alandır. Bu nedenle ders notları her yıl güncellenecek ve Türkiye'nin enerji alanındaki son gelişmeleri (yeni sahalar, yeni santraller, yeni enerji anlaşmaları, yenilenebilir enerjide rekor kırma durumları) ders içeriğine eklenecektir.

Her öğrenci, dönem boyunca seçtiği bir enerji kaynağı veya bölgeye ilişkin güncel bir haber/metin analiz edecek ve bu analizi sınıfla paylaşacaktır. Bu etkinlik sayesinde bilimsel bilginin güncel olaylarla ilişkilendirilmesi becerisi geliştirilecektir.

Sonuç ve Beklentiler:

Yukarıda sıralanan iyileştirme kararlarının titizlikle uygulanması durumunda, öğrencilerin:

- Sınav sorularını daha doğru anlamaları,
- Cevaplarını daha düzenli, bilimsel ve kapsamlı biçimde yapılandırmaları,
- Türkiye'nin enerji kaynakları dersindeki konuları örneklerle daha açıklayıcı biçimde ifade etmeleri,
- Enerji ile mekân arasındaki nedensellik ilişkisini çok yönlü olarak anlamlandırmaları,
- Harita okuryazarlığı becerilerini sınavlarda başarıyla göstermeleri,
- Final sınavı ortalamalarının en az 65 düzeyine çıkması,

beklenmektedir. Ayrıca ödevlendirme sistemi, çeşitli öğrenme teknikleri ve interaktif harita çalışmalarıyla öğrenme girdileri artırılmaya çalışılacak, böylece dersin genel başarı ortalamasının gelecek dönemlerde yükseltilmesi hedeflenmektedir.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-2026 Bahar Dönemi

Ders	Türkiye'nin Enerji Kaynakları
Sınıf	2. Sınıf
Sınav Türü	Final Sınavı

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

"Türkiye'nin Enerji Kaynakları" dersi final sınavı cevapları bütüncül olarak değerlendirilmiştir. Vize sınavına kıyasla öğrencilerin enerji kaynaklarına ilişkin temel kavramları daha iyi içselleştirdikleri görülmekle birlikte, analiz ve sentez gerektiren sorularda kısmen zorlandıkları tespit edilmiştir. Dersin final sınavı ortalamasının 54,28 olması, öğrencilerin vize dönemine göre (48,4) sınırlı bir ilerleme kaydettiğini, ancak beklenen başarı düzeyine henüz ulaşamadığını göstermektedir. Bu ortalama, öğrencilerin büyük bir kısmının enerji coğrafyasına dair konumsal becerilerini ve nedensellik kurma yeteneklerini yeterince geliştiremediğine işaret etmektedir.

Final sınavında, istatistiksel bilgiye dayalı enerji kaynaklarının teknik tanımlarına yönelik doğru cevap oranı vizeye göre çok düşük oranda artış göstermiştir. Ancak bu olumlu tabloya rağmen, Türkiye'nin enerji haritasına dair konumsal bilgiler (örneğin, rüzgâr enerji santrallerinin yoğunlaştığı bölgeler, hidroelektrik santrallerin havza bazlı dağılışı, termik santrallerin bulunduğu iller) vize döneminde olduğu gibi finalde de belirgin şekilde düşük kalmıştır. Dersle ilgili verilen ödevlerden sorulan sorularla öğrencilerin sorumluluk bilinci ölçülmüş; bu sorularda nispeten daha başarılı oldukları gözlenmiştir.

Sınavdaki soruların bir kısmında çoğunluğu, enerji kaynaklarının dağılışını belirleyen coğrafi unsurlar (iklim, jeomorfoloji, hidrografi, jeolojik yapı) ile Türkiye'nin enerji bağımlılığı arasındaki ilişki üzerine kurgulanmıştır. Öğrencilerden mekân ile enerji arasında çok yönlü nedensellik kurmaları beklenmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin bazılarının soruların kapsamını tam olarak kavrayamadıkları için soruları yanlış yorumladıkları gözlemlenmiştir.

Final ve Bütünleme sınavı değerlendirme sonucunda başarı düzeyi, görece düşük olan konular, aşağıda özetlenmiştir:

- **Enerji kaynağı – harita okuryazarlığı – mekân ilişkisini yorumlama sorunları:**
Öğrenciler; hidroelektrik, rüzgâr, güneş, doğalgaz, linyit gibi temel enerji kaynaklarını tanımlayabilmesine rağmen, Türkiye ölçeğinde bu kaynakların dağılışı ile fiziki coğrafya özellikleri arasında anlamlı ve bilimsel ilişkiler kurmakta ciddi sorunlar yaşamıştır. Örneğin:
 - Akarsu rejimleri ile hidroelektrik santrallerin yer seçimi arasında bağlantı kuramama,
 - Rüzgâr koridorları ile rüzgâr enerjisi santrallerinin yoğunlaştığı bölgeleri eşleştirememe,
 - Güneşlenme süresi ile güneş enerjisi santrallerinin dağılışı arasında analiz yapamama,
 - Jeolojik yapı ile termik santral yer seçimi arasındaki ilişkiyi kavrayamama.

Bu durum, öğrencilerin teorik bilgiyi mekânsal analize dönüştürme becerisinin henüz istenen düzeyde olmadığını göstermektedir. Ayrıca birçok öğrencinin, verilen bir harita

üzerinde ilgili enerji tesisini doğru konumlandıramadığı veya haritayı okumakta güçlük çektiği tespit edilmiştir.

- **Bilimsel bilgiyi güncel örneklerle ve zaman-mekân dinamikleriyle ilişkilendirme yetersizliği:** Bazı öğrenciler, enerji kaynaklarının mekânsal dağılışının statik değil, zaman içinde değişebileceği gerçeğini kavrayamamıştır. Örneğin:
 - Linyit sahalarının tükenmesi durumunda termik santrallerin akıbeti,
 - Yenilenebilir enerji yatırımlarının bölgesel kayması (örneğin, rüzgâr santrallerinin önceliğinin değişken olduğu),
 - Karadeniz gazının devreye girmesiyle doğalgaz tedarik coğrafyasında meydana gelen değişimler,
 - İklim değişikliğinin hidroelektrik potansiyel üzerindeki etkileri (kuraklık dönemlerinde üretim düşüşü).

İyileştirme Kararları

Yukarıda özetlenen performans eksikliklerinin giderilmesi ve gelecek dönemlerde daha yüksek başarı düzeyine ulaşılabilmesi için aşağıdaki iyileştirme kararları alınmıştır:

- **Harita ve konumsal okumalarının sistematik biçimde geliştirilmesi:**

Final sınavında da görüldüğü üzere, çoğu öğrenci harita üzerinden sınava çalışmadığı için Türkiye'deki bir çok enerji santralinin konumunu bilmemektedir. Bu konumsal bilgi yetersizliği, anlatılan enerji bölgelerinin (örneğin, Güneydoğu Anadolu'da GAP hidroelektrik üretimi, Trakya ve Ege'de rüzgâr enerjisi potansiyeli, İç Anadolu ve Akdeniz'de güneş enerjisi potansiyeli, Doğu Anadolu'da jeotermal ve hidroelektrik potansiyeli) kavranmasını ciddi biçimde engellemektedir.

Bu durumun giderilmesi için aylık olarak "enerji haritası çalışması" düzenlenecektir. Öğrenciler, dilsiz Türkiye haritası üzerine enerji kaynaklarının dağılışını, santrallerin yerlerini, enerji iletim hatlarını ve sınır aşan enerji koridorlarını elle çizeceklerdir.

Ayrıca her öğrencinin kişisel bir "Türkiye Enerji Atlası" oluşturması sağlanacak; bu atlas üzerinde tematik haritalar (kömür havzaları, rüzgâr enerjisi potansiyeli haritası, güneş enerjisi potansiyeli haritası, hidroelektrik havzaları, jeotermal sahalar, doğalgaz iletim hatları) renklendirilerek işlenecektir. Bu atlaslar, dönem sonunda bir proje ödevi olarak değerlendirilecektir.

Konumsal hafızayı güçlendirmek için kısa süreli, sık tekrarlı harita testleri uygulanacaktır. Bu testler sınav notuna doğrudan etkili olmasa da, devam zorunluluğu kapsamında değerlendirilecektir.

- **Harita ve konumsal okumaları geliştirme:** Çoğu öğrenci harita üzerinde Türkiye'deki termik santrallerin (Afşin-Elbistan, Yatağan, Soma, Çayırhan vb.), doğalgaz kombine çevrim santrallerinin, hidroelektrik santrallerin, rüzgâr ve güneş enerjisi santrallerinin hangi il veya bölgede bulunduğunu tam olarak bilememektedir. Bu konumsal bilginin yetersizliği, anlatılan enerji bölgelerinin (örneğin, Güneydoğu Anadolu'da GAP hidroelektrik üretimi, Trakya'da rüzgâr enerjisi potansiyeli) kavranmasını engellemektedir. Bu durumun giderilmesi için haritalarda Türkiye'nin enerji kaynakları ile ilgili konumsal çizimler yapılacaktır.
- **Güncel enerji gelişmelerinin ders içeriğine entegrasyonu:** Enerji coğrafyası dinamik bir alandır. Bu nedenle ders notları her yıl güncellenecek ve Türkiye'nin enerji alanındaki son gelişmeleri (yeni sahalar, yeni santraller, yeni enerji anlaşmaları, yenilenebilir enerjide rekor kırma durumları) ders içeriğine eklenilecektir. Her öğrenci, dönem boyunca seçtiği bir enerji kaynağı veya bölgeye ilişkin güncel bir haber/metin analiz edecek ve bu analizi sınıfla paylaşacaktır. Bu etkinlik sayesinde bilimsel bilginin güncel olaylarla ilişkilendirilmesi becerisi geliştirilecektir.

Sonuç ve Beklentiler:

Yukarıda sıralanan iyileştirme kararlarının titizlikle uygulanması durumunda, öğrencilerin:

- Sınav sorularını daha doğru anlamaları,
- Cevaplarını daha düzenli, bilimsel ve kapsamlı biçimde yapılandırmaları,
- Türkiye'nin enerji kaynakları dersindeki konuları örneklerle daha açıklayıcı biçimde ifade etmeleri,
- Enerji ile mekân arasındaki nedensellik ilişkisini çok yönlü olarak anlamlandırmaları,
- Harita okuryazarlığı becerilerini sınavlarda başarıyla göstermeleri,
- Final sınavı ortalamalarının en az 65 düzeyine çıkması,

beklenmektedir. Ayrıca ödevlendirme sistemi, çeşitli öğrenme teknikleri ve interaktif harita çalışmalarıyla öğrenme girdileri artırılmaya çalışılacak, böylece dersin genel başarı ortalamasının gelecek dönemlerde yükseltilmesi hedeflenmektedir.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-2026 Bahar Dönemi

Ders	Türkiye Fiziki Coğrafyası II
Sınıf	3. Sınıf
Sınav Türü	Final

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

Türkiye Fiziki Coğrafyası II dersi final sınavı cevapları incelendiğinde, öğrencilerin bazı sorularda temel bilgileri kısmen hatırlamakla birlikte, soruda istenen unsurların tamamını cevaplarına yansıtmakta zorlandıkları görülmüştür. Özellikle cevapların çok kısa tutulduğu, çoğu öğrencinin bilgileri madde madde yazdığı ancak bu bilgileri açıklayıcı ve bütünlüklü cümlelerle ifade edemediği tespit edilmiştir. Bu durum, öğrencilerin bilgiyi yalnızca hatırlama düzeyinde aktardıklarını; yorumlama, ilişkilendirme ve detaylandırma becerilerinin ise beklenen düzeyde gelişmediğini göstermektedir.

Final sınavında dikkat çeken bir diğer eksiklik, Türkiye’de volkanik sahaların dağılışına ilişkin harita sorusunda ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin volkanik sahaların Türkiye’deki dağılışı harita üzerinde doğru konumlandırma, önemli volkanik alanların adlarını yazma ve bu alanları bölgesel bağlamıyla ilişkilendirme konusunda eksiklikler yaşadığı görülmüştür. Bu durum, konum ve isim bilgisinin güçlendirilmesine yönelik harita temelli çalışmaların artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Final sınavı değerlendirme sonucunda başarı düzeyi görece düşük olan konular aşağıda özetlenmiştir:

- **Soruda istenen tüm unsurları cevaplayamama:** Öğrencilerin bazı sorularda yalnızca sorunun bir bölümüne cevap verdikleri, istenen tüm açıklama, örnek ve değerlendirme unsurlarını yeterince dikkate almadıkları görülmüştür.
- **Cevapların kısa ve madde biçiminde yazılması:** Öğrencilerin bilgileri çoğunlukla kısa maddeler halinde sıraladığı, ancak bu bilgileri anlamlı, açıklayıcı ve bağlantılı cümlelerle ifade etmekte zorlandıkları belirlenmiştir.
- **Yorumlama ve detaylandırma eksikliği:** Cevaplarda beklenen açıklama derinliği ve yorumlama düzeyinin sınırlı kaldığı görülmüştür. Öğrencilerin kavramlar, süreçler ve mekânsal dağılımlar arasında ilişki kurarak daha ayrıntılı cevaplar yazmaları gerektiği anlaşılmıştır.
- **Volkanik sahaların dağılışına ilişkin harita bilgisinde yetersizlik:** Öğrencilerin Türkiye’deki volkanik sahaların konum ve isim bilgilerini harita üzerinde doğru biçimde göstermede eksiklik yaşadıkları tespit edilmiştir.

İyileştirme Kararları

- **Harita Çalışmalarının Artırılması**

Bir sonraki dönemde Türkiye Fiziki Coğrafyası II dersi kapsamında harita çalışmalarına daha fazla yer verilecektir. Özellikle volkanik sahalar başta olmak üzere Türkiye'nin önemli fiziki coğrafya unsurlarının dağılışı, konum ve isim bilgisiyle birlikte harita üzerinde tekrar edilecektir.

- **Konum ve İsim Bilgisinin Güçlendirilmesi**

Öğrencilerin volkanik sahalar, kıyı alanları, karstik sahalar ve buzul alanları gibi fiziki coğrafya unsurlarını Türkiye haritası üzerinde doğru gösterebilmeleri için uygulamalı etkinlikler yapılacaktır.

- **Yazılı İfade Becerisinin Geliştirilmesi**

Öğrencilerin bilgileri yalnızca madde madde sıralamak yerine açık, sade ve bütünlüklü cümlelerle ifade edebilmeleri için ders içinde kısa yazılı anlatım ve örnek cevap çalışmaları yapılacaktır.

Planlanan bu iyileştirmelerle öğrencilerin hem harita okuma ve konumlandırma becerilerinin hem de sınavlarda bilgiyi açıklayıcı ve yorumlayıcı biçimde ifade etme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-2026 Bahar Dönemi

Ders	Türkiye’de Kentleşme
Sınıf	3. Sınıf
Sınav Türü	Final

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

Türkiye’de Kentleşme dersi final sınavı cevapları incelendiğinde, öğrencilerin temel konulara ilişkin bilgi sahibi olmakla birlikte, soruda tam olarak ne istendiğini anlama ve cevabı buna göre yapılandırma konusunda eksiklikler yaşadıkları görülmüştür. Bazı öğrencilerin cevaplarında sorunun kapsamını tam karşılamadığı, bilgileri çoğunlukla kısa ve maddeli ifadelerle sunduğu belirlenmiştir.

Ayrıca öğrencilerin kentleşme ile ilgili bilgileri örneklerle ilişkilendirme ve açıklayıcı cümlelerle destekleme konusunda yeterli düzeye ulaşamadıkları tespit edilmiştir. Bu nedenle cevaplarda beklenen yorum, açıklama ve örnek kullanımı sınırlı kalmıştır.

Final sınavı değerlendirme sonucunda başarı düzeyi görece düşük olan konular aşağıda özetlenmiştir:

- **Soruda isteneni tam anlayamama:** Bazı öğrencilerin sorunun kapsamını tam olarak değerlendiremediği, bu nedenle cevaplarında istenen açıklama ve yorumlara yeterince yer vermediği görülmüştür.
- **Cevapların maddeli ve kısa ifadelerle verilmesi:** Öğrencilerin bilgileri çoğunlukla kısa maddeler hâlinde sunduğu, ancak bu bilgileri açıklayıcı ve bağlantılı cümlelerle geliştirmekte zorlandığı belirlenmiştir.
- **Bilgiyi örneklerle ilişkilendirme eksikliği:** Kentleşme süreçleri ve sorunları hakkında verilen bilgilerin Türkiye’den, yerel çevreden veya güncel gelişmelerden örneklerle yeterince desteklenmediği tespit edilmiştir.

İyileştirme Kararları

- **Soru okuma ve cevap planlama çalışmaları yapılması**

Bir sonraki dönemde öğrencilerin soruda ne istendiğini daha iyi anlamaları için örnek sınav soruları üzerinden kısa çözümleme çalışmaları yapılacaktır.

- **Yazılı ifade becerisinin geliştirilmesi**

Öğrencilerin bilgileri yalnızca madde madde sıralamak yerine, açık ve bütünlüklü cümlelerle ifade etmeleri için ders içinde kısa açıklama ve yorumlama çalışmaları yapılacaktır.

- **Bilgi-örnek ilişkisinin güçlendirilmesi**

Türkiye’de kentleşme süreçleri, kentleşme sorunları ve güncel kent örnekleri derslerde daha fazla ilişkilendirilecek; öğrencilerin teorik bilgiyi somut örneklerle açıklama becerileri desteklenecektir.

Bu iyileştirmelerle öğrencilerin sınav sorularını daha doğru anlamaları, cevaplarını daha düzenli yapılandırmaları ve kentleşme konularını örneklerle destekleyerek daha açıklayıcı biçimde ifade etmeleri hedeflenmektedir.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-2026 Bahar Dönemi

Ders: Çevre Sorunları ve Yönetimi

Sınıf: 4. Sınıf

Sınav Türü: Final

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

Çevre Sorunları ve Yönetimi dersi final sınavı sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin genel olarak yüksek başarı düzeyi sergilediği görülmektedir. Ara sınav ve genel dönem performansı ile birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilerin ders içeriğine hâkimiyetinin belirgin şekilde arttığı anlaşılmaktadır.

Sınavda temel bilgi ve tanım gerektiren sorularda öğrencilerin büyük ölçüde doğru ve yeterli yanıtlar verdiği, özellikle süreçlerin açıklanmasında genel bir başarı sağlandığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, daha üst düzey yorum ve tartışma gerektiren sorularda açıklama derinliğinin kısmen sınırlı kaldığı gözlenmiştir.

Hava, su ve toprak kirliliğine ilişkin sorularda öğrencilerin genel olarak doğru kavramsal çerçeve oluşturduğu, ötrofikasyon sürecinin büyük ölçüde doğru şekilde açıklandığı belirlenmiştir. Londra ve Los Angeles tipi hava kirliliği sorusunda ise yüksek oranda başarı görülmüş ve konu genel hatlarıyla doğru anlaşılmıştır.

Kentleşmenin çevresel etkilerini ve iklim değişikliği ile ilişkisini içeren soruda ise öğrencilerin temel çerçeveyi kurabildiği, ancak neden-sonuç ilişkisini derinleştirme ve tartışma boyutunda bazı eksiklikler bulunduğu tespit edilmiştir.

Genel olarak sınav sonuçları, öğrencilerin temel çevre bilgilerini güçlü bir şekilde öğrendiğini, ancak eleştirel değerlendirme ve çok boyutlu analiz gerektiren sorularda gelişime ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Başarı Düzeyi ve Sorulara Göre Gözlemler

- **1. Soru (Hava kirliliği ve ikincil kirleticiler):** Genel olarak doğru cevaplar verilmiş, bazı öğrencilerde kısmi eksiklikler görülmüştür.
- **2. Soru (Toprak kirliliği):** Temel nedenler doğru şekilde ifade edilmiştir.
- **3. Soru (Su kirliliği ve ötrofikasyon):** Genel olarak doğru anlaşılmış ve başarılı yanıtlar verilmiştir.
- **4. Soru (Londra ve Los Angeles tipi kirlilik):** Yüksek başarı gösterilmiş, konu büyük ölçüde doğru açıklanmıştır.
- **5. Soru (Kentleşme ve çevresel etkiler):** Temel çerçeve doğru olmakla birlikte tartışma ve ilişkilendirme kısmında eksiklikler görülmüştür.

İyileştirme Kararları

Analitik Düşünme Becerisinin Geliştirilmesi

Özellikle kentleşme ve çevresel etkiler gibi çok boyutlu konularda öğrencilerin daha derin analiz yapmaları desteklenecektir.

Tartışma Temelli Soru Çalışmaları

Açık uçlu ve yorum gerektiren sorularla öğrencilerin ifade ve değerlendirme becerileri güçlendirilecektir.

Kavramların Pekiştirilmesi

Hava, su ve toprak kirliliği gibi temel çevre konuları örnek olaylarla desteklenerek tekrar edilecektir.

Neden–Sonuç İlişkisi Kurma

Öğrencilerin süreçleri yalnızca tanımlamaları değil, etkileriyle birlikte değerlendirmeleri teşvik edilecektir.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-2026 Bahar Dönemi

Ders: Klimatoloji ve Meteoroloji II

Sınıf: 1. Sınıf

Sınav Türü: Final

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

Klimatoloji ve Meteoroloji II dersi final sınavı cevapları incelendiğinde, öğrencilerin vize sınavına kıyasla genel olarak daha iyi bir akademik performans sergilediği görülmüştür. Öğrencilerin genel başarı düzeyinde artış olduğu, temel kavramlara ilişkin bilgi ve tanımlama becerilerinin geliştiği, ancak bazı konularda açıklayıcı ifade etme ve süreçleri bütüncül şekilde yorumlama becerisinin sınırlı kaldığı anlaşılmıştır.

Sınavda yer alan sorular kapsamında öğrencilerin özellikle temel kavramsal bilgi gerektiren sorularda daha başarılı olduğu, buna karşın süreç temelli ve açıklama gerektiren sorularda daha fazla zorlandığı gözlenmiştir. Bazı konularda öğrencilerin doğru bilgiye sahip olmasına rağmen bunu yeterince detaylandırarak ifade edemedikleri belirlenmiştir.

Genel olarak sınav sonuçları, öğrencilerin ders içeriğini büyük ölçüde öğrendiğini ancak bilgiyi açıklama, ilişkilendirme ve neden-sonuç ilişkisi kurma becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Başarı Düzeyi ve Sorulara Göre Gözlemler

- **Köppen-Geiger sınıflandırması:** Temel iklim tiplerine ilişkin bilgilerin genel olarak doğru ve güçlü olduğu görülmüştür.
- **Çığ olayı:** Temel tanım ve kavramsal çerçeve açısından başarılı bir performans sergilenmiştir.
- **Evapotranspirasyon:** Süreç ve faktörlerin açıklanmasında zorlanmalar olduğu gözlenmiştir.
- **Kuraklık türleri:** Kavramların genel olarak bilindiği ancak yer yer karışıklıklar bulunduğu anlaşılmıştır.
- **Milankoviç döngüleri:** Daha karmaşık yapıya sahip bu konuda öğrenciler arasında değişken düzeyde performans gözlenmiştir.

İyileştirme Kararları

Temel Kavramların Pekiştirilmesi

Süreç temelli konuların daha sade, adım adım ve örneklerle desteklenmesi planlanmaktadır.

Görsel ve Şematik Destek

İklim süreçlerinin diyagram ve grafiklerle desteklenmesi, öğrenmenin kalıcılığını artıracaktır.

Kısa Tekrar Etkinlikleri

Ders içinde düzenli kısa soru ve tekrar uygulamaları ile kavramsal pekiştirme sağlanacaktır.

Kavramsal İlişkilendirme

Öğrencilerin konuları yalnızca tanıma düzeyinde değil, temel neden–sonuç ilişkileriyle açıklamaları desteklenecektir.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-2026 Bahar Dönemi

Ders: Türkiye İklimi ve Vejetasyonu

Sınıf: 3. Sınıf

Sınav Türü: Final

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

Türkiye İklimi ve Vejetasyonu dersi final sınavı cevapları incelendiğinde, öğrencilerin genel olarak yüksek katılım ve başarı düzeyi sergilediği görülmüştür. Sınav genel ortalamasının yüksek olması, öğrencilerin temel kavramları büyük ölçüde öğrendiğini ve ders içeriğine hâkimiyetlerinin geliştiğini göstermektedir.

Sınavda özellikle tanım ve temel bilgi gerektiren sorularda başarı düzeyinin yüksek olduğu, buna karşın açıklama ve neden-sonuç ilişkisi gerektiren bazı sorularda kısmi eksiklikler bulunduğu tespit edilmiştir. Dormansi kavramına ilişkin soruda öğrencilerin büyük çoğunluğunun doğru ve yeterli yanıtlar verdiği görülürken, bitki formasyonlarını etkileyen faktörlerin ele alındığı soruda bazı öğrencilerin eksik veya yüzeysel açıklamalar yaptığı belirlenmiştir.

Türkiye'nin flora bölgeleri ve Karadeniz kuşağına ilişkin kapsamlı soruda ise genel olarak bilgi düzeyinin yeterli olduğu, ancak bazı öğrencilerin detaylandırma ve bölgesel sınıflandırma kısımlarında zorlandığı anlaşılmıştır. Latince bitki adlarının sorulduğu bölümde ise öğrencilerin orta düzeyde başarı gösterdiği, ancak terimsel içerik nedeniyle kısmi hatalar yaptığı gözlenmiştir.

Genel olarak sınav sonuçları, öğrencilerin ders kazanımlarına büyük ölçüde ulaştığını ve özellikle temel kavramsal bilgileri başarılı şekilde öğrendiğini göstermektedir.

Başarı Düzeyi ve Sorulara Göre Gözlemler

- **1. Soru (Biyçeşitlilik nedenleri):** Genel olarak doğru cevaplar verilmiş, ancak bazı öğrencilerde kavramsal eksiklikler görülmüştür.
- **2. Soru (Dormansi):** Yüksek başarı sağlanmış, büyük çoğunluk doğru yanıt vermiştir.
- **3. Soru (Bitki formasyonları ve sıcaklık):** Kısmen eksik cevaplar olmakla birlikte sıcaklık etkisi genel olarak anlaşılmıştır.
- **4. Soru (Flora bölgeleri ve Karadeniz kuşağı):** Genel başarı orta-yüksek düzeydedir, bazı detaylarda eksiklikler vardır.
- **5. Soru (Latince bitki adları):** Orta düzey başarı görülmüş, terimsel zorluklar nedeniyle hatalar oluşmuştur.

İyileştirme Kararları

Kavramsal Pekiştirme

Bitki coğrafyası ve iklim ilişkisine yönelik temel kavramların tekrar ve örneklerle güçlendirilmesi planlanmaktadır.

Bölgesel Harita Çalışmaları

Türkiye flora bölgeleri ve bitki kuşaklarının harita üzerinde daha fazla çalışılması sağlanacaktır.

Terminoloji Çalışmaları

Latince bitki adlarının öğrenilmesini desteklemek için düzenli kısa tekrar listeleri uygulanacaktır.

Açıklayıcı Yanıt Geliştirme

Öğrencilerin tanım düzeyinden çıkarak neden–sonuç ilişkisi kuran daha açıklayıcı cevaplar yazmaları teşvik edilecektir.

SINAV SONU DEĞERLENDİRME RAPORU

2025-2026 Bahar Dönemi

Ders: Vegetasyon Coğrafyası

Sınıf: 2. Sınıf

Sınav Türü: Final

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

Vejetasyon Coğrafyası dersi final sınavı cevapları incelendiğinde, öğrencilerin genel olarak temel kavramsal bilgileri büyük ölçüde ifade edebildiği, ancak bazı sorularda açıklama derinliği ve detaylandırma düzeyinin sınırlı kaldığı görülmüştür. Özellikle tanım ve temel özellik içeren sorularda başarı daha yüksekken, kapsamlı açıklama gerektiren sorularda kısmi eksiklikler dikkat çekmiştir.

Sınavda Nemli Tropikal Yağmur Ormanları konulu soruda öğrencilerin temel iklim ve bitki özelliklerini genel hatlarıyla ifade edebildiği, ancak detaylı açıklama yapan öğrenci sayısının sınırlı olduğu görülmüştür. Dormansi ve buna bağlı kavramların sorulduğu ikinci soruda ise öğrencilerin büyük ölçüde doğru ve yeterli cevaplar verdiği anlaşılmıştır.

Akdeniz iklim bölgesinin kserofil bitki örtüsüne ilişkin soruda öğrencilerin genel olarak konuya hâkim olduğu, ancak bazı öğrencilerde adaptasyon mekanizmalarının karıştırıldığı veya eksik ifade edildiği tespit edilmiştir. Latince adların sorulduğu dördüncü soruda ise öğrencilerin orta düzeyde başarı gösterdiği, ancak terimlerin yabancı dil içermesi nedeniyle kısmi zorlanmalar yaşandığı gözlenmiştir.

Genel olarak sınav sonuçları, öğrencilerin temel vejetasyon bilgilerini büyük ölçüde öğrendiğini, ancak özellikle açıklayıcı ifade etme ve ayrıntılandırma becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Başarı Düzeyi ve Sorulara Göre Gözlemler

- **1. Soru (Nemli Tropikal Yağmur Ormanları):** Genel olarak temel özellikler doğru ifade edilmiş, detay düzeyi sınırlı kalmıştır.
- **2. Soru (Dormansi):** Yüksek başarı görülmüş, kavramlar büyük ölçüde doğru açıklanmıştır.
- **3. Soru (Akdeniz kserofil bitkiler):** Genel olarak başarılı olunmuş, bazı kavram karışıklıkları mevcuttur.
- **4. Soru (Latince bitki adları):** Orta düzey başarı görülmüş, terimsel zorluklar nedeniyle kısmi eksiklikler oluşmuştur.

İyileştirme Kararları

Kavramsal Derinliğin Artırılması

Özellikle ekosistem ve adaptasyon konularında daha detaylı açıklama yapmaya yönelik sınıf içi örnek çalışmalar planlanacaktır.

Terminoloji Çalışmaları

Latince bitki adları gibi terimsel içeriklerin pekiştirilmesi için kısa tekrar listeleri ve eşleştirme çalışmaları yapılacaktır.

Görsel Destek Kullanımı

Bitki örtüsü ve ekosistemlerin harita, şema ve görsellerle desteklenmesi sağlanacaktır.

Soru Çözüm Uygulamaları

Açıklayıcı cevap yazımını geliştirmek için örnek soru ve cevap analizlerine daha fazla yer verilecektir.

Güneydoğu ve İç Anadolu Bölgeleri Dersi

Final Sınav Değerlendirmesi

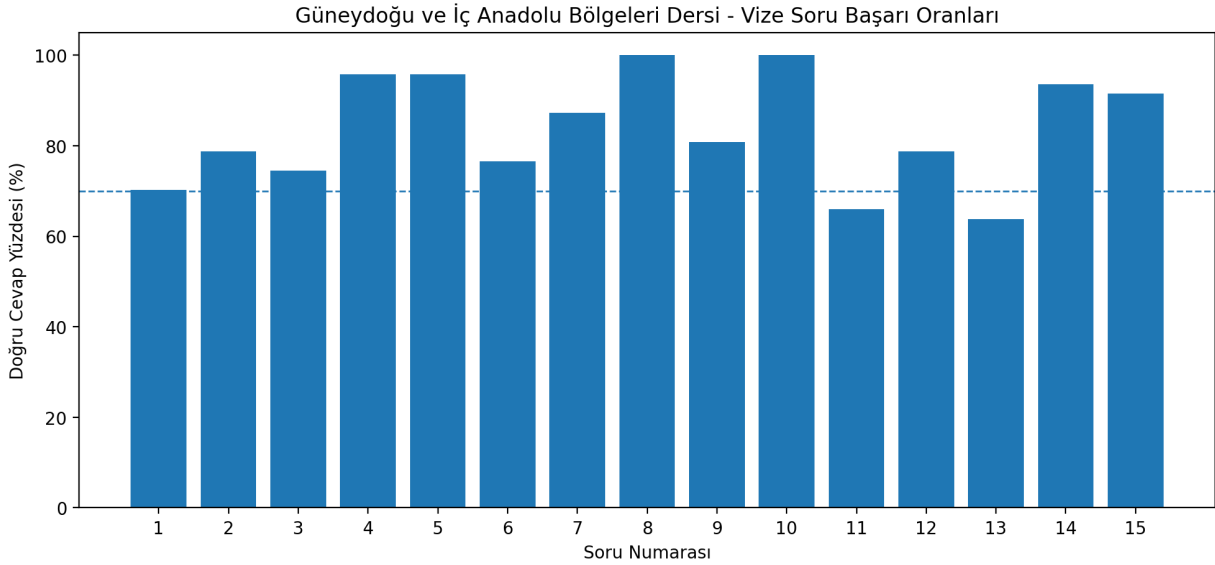
2025-2026 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Dönemi

Değerlendirilen öğrenci sayısı	47
Soru sayısı	15 çoktan seçmeli madde
Toplam doğru / yanlış / boş	589 doğru / 116 yanlış / 0 boş
Genel başarı ortalaması	%83,55
Değerlendirme notu	Optik çizelgede harita/morfolojik birim sorusuna ait ayrı madde verisi bulunmadığından başarı hesabı ilk 15 madde üzerinden yapılmıştır.

Genel Değerlendirme

Güneydoğu ve İç Anadolu Bölgeleri dersi final sınavında genel başarı ortalaması %83,55 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran, sınıfın büyük bölümünün temel kazanımları karşıladığını göstermektedir. Öğrencilerin tamamı %50 başarı eşiğini aşmış; %60 ve üzeri başarı gösteren öğrenci oranı %97,87, %70 ve üzeri başarı gösteren öğrenci oranı ise %82,98 olmuştur. Bu nedenle sınav genelinde başarının yüksek olduğu, ancak bazı maddelerde kavramsal ayırım gerektiren konularda öğrenme eksikliği bulunduğu görülmektedir.

Madde bazında en düşük başarı oranları 13. soru (%63,83), 11. soru (%65,96), 1. soru (%70,21), 3. soru (%74,47) ve 6. soru (%76,60) üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu maddeler özellikle bitki örtüsünün geçmiş iklim koşullarıyla ilişkilendirilmesi, demografik dönüşümün nedenleri, İç Anadolu'nun jeolojik-morfolojik gelişimi, volkanik süreçlerin yorumlanması ve konveksiyonel yağış mekanizması konularında tekrar ve uygulama ihtiyacına işaret etmektedir.

Soru Bazlı Başarı ve Konu Eşleştirmesi

Soru	Konu / Kazanım	Başarı (%)	Değerlendirme
1	İç Anadolu'nun jeolojik/morfolojik gelişimi	%70,21	Geliştirilmeli

2	Jips tabakaları ve paleoklim yorumu	%78,72	Geliştirilmeli
3	Tüf, volkanizma ve peribacaları	%74,47	Geliştirilmeli
4	Antropojen orman kalıntıları	%95,74	Yeterli / güçlü
5	Çanak morfoloji ve kurak iklim	%95,74	Yeterli / güçlü
6	Kırkikindi yağışlarının oluşumu	%76,60	Geliştirilmeli
7	Jeostratejik konum ve medeniyetler	%87,23	Yeterli / güçlü
8	Tahıl üretimi ve tarımsal yapı	%100,00	Yeterli / güçlü
9	Ankara çevresi savunma-havacılık sanayi	%80,85	Yeterli / güçlü
10	Kırsal mimari yapı malzemeleri	%100,00	Yeterli / güçlü
11	Nüfus artış hızı ve demografik dönüşüm	%65,96	Görece zayıf
12	Bor madeni ve katma değer sorunu	%78,72	Geliştirilmeli
13	Geçmiş nemli dönemlerin ağaç türleri	%63,83	Görece zayıf
14	İç Anadolu platoları	%93,62	Yeterli / güçlü
15	Sivil mimari, iklim ve malzeme ilişkisi	%91,49	Yeterli / güçlü

Zayıf Olunan Konular

Geçmiş nemli dönemlerin kanıtı olan ağaç türleri: 13. soruda başarı %63,83 düzeyindedir. Öğrencilerin step alanı, relikt/antropojen orman kalıntısı ve yüksek kesimlerdeki ağaç türleri arasındaki ilişkiyi tam ayırt edemediği anlaşılmaktadır.

Nüfus artış hızındaki düşüş ve demografik dönüşüm: 11. soruda başarı %65,96'dır. "Olamaz" formatındaki soru, öğrencilerin doğru bilgiyi değil, yanlış gerekçeyi seçmesini gerektirdiği için ayırt ediciliği artırmıştır.

İç Anadolu'nun jeolojik ve morfolojik gelişimi: 1. soruda başarı %70,21'dir. Paleotektonik-neotektonik süreçler, yanal basınç ve depresyon karakteri arasındaki neden-sonuç ilişkisinin pekiştirilmesi gerekir.

Volkanizma, tüf oluşumu ve peribacaları: 3. soruda başarı %74,47'dir. Öğrencilerin lav akıntısı, kül püskürmesi, tüf birikimi ve dış kuvvetlerle şekillenme süreçlerini birlikte yorumlamada zorlandığı görülmektedir.

Kırkikindi yağışlarının atmosferik mekanizması: 6. soruda başarı %76,60'tır. Konveksiyonel yağışın ısınma, yükselme, soğuma ve yoğunlaşma basamakları şematik olarak yeniden ele alınmalıdır.

İyileştirme Önerileri

1. İç Anadolu'nun jeolojik gelişimi, Paleotektonik-Neotektonik dönem ayrımı üzerinden neden-sonuç şemasıyla tekrar edilmelidir. Toroslar, Anatolidler, yanal basınç ve depresyon karakteri aynı kavram haritasında gösterilmelidir.
2. Step, antropojen orman kalıntısı, relikt tür ve geçmiş nemli dönem kavramları karşılaştırmalı tabloyla verilmelidir. Köknar, karaçam, sedir gibi türlerin neden geçmiş nemli koşullarla ilişkilendirildiği örneklerle açıklanmalıdır.
3. Volkanik süreçler için "kül püskürmesi - tüf tabakası - peribacası - dış kuvvetlerle aşınım" zinciri görselleştirilmelidir. Kapadokya örneği üzerinden şekil oluşumu kısa uygulama sorularıyla pekiştirilmelidir.

4. Kırkikindi yağışları tahta çizimi veya animasyon destekli kısa ders etkinliğiyle anlatılmalıdır. Öğrencilerden konveksiyonel yağışın oluşum basamaklarını sıralamaları istenmelidir.
5. Demografik dönüşüm konusunda “olamaz/söylenemez” tarzı sorular için özel çözüm stratejisi gösterilmelidir. Öğrencilerin seçenekleri tek tek doğruluk kontrolünden geçirmesi sağlanmalıdır.
6. Optik değerlendirmeye yansımayan harita/morfolojik birim sorusu için uygulama temelli tekrar yapılmalıdır. İç Anadolu morfoloji haritası üzerinde plato, ova, volkan konisi, dağ kuşağı ve göl alanları etiketlenmelidir.
7. Bir sonraki ölçme değerlendirme yüksek başarı gösteren ezber düzeyindeki maddeler yerine, harita yorumlama ve süreç açıklama içeren kısa uygulama maddelerinin oranı artırılmalıdır.

KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
COĞRAFYA BÖLÜMÜ

**2025-2026 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı Jeomorfolojiye Giriş Dersi Final ve
Bütünleme Sınavları Değerlendirme Raporu**

Ders	Jeomorfolojiye Giriş
Sınıf	1. Sınıf
Sınav Türü	Final ve Bütünleme Sınavları

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

Final sınavı sonuçları öğrencilerin özellikle yapısal jeomorfoloji, deprem dalgaları, erozyon süreçleri ve levha tektoniği gibi teknik konularda zorlandığını göstermektedir. Sınav ortalamasının düşük olması, dersin ikinci yarısındaki konuların öğrenciler tarafından yeterince kavranmadığını ortaya koymuştur. Sınavda yer alan görsel yorumlama, teknik analiz ve klasik soru uygulamaları öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini ölçmek açısından uygun olmakla birlikte, bazı konularda öğrenme eksikliklerinin bulunduğu belirlenmiştir.

ÖÇ ve PÇ Değerlendirmesi

- **ÖÇ2:** İç kuvvetler ve levha hareketlerinin analiz edilmesinde eksiklikler görülmüştür.
- **ÖÇ3:** Yapısal jeomorfoloji ve yer şekillerinin yorumlanmasında başarı düzeyi beklenen seviyenin altında kalmıştır.
- **ÖÇ4:** Erozyon ve dış kuvvet süreçlerinin ayırt edilmesinde kavramsal karışıklıklar tespit edilmiştir.
- **PÇ7:** Mekânsal analiz ve görsel yorumlama becerilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.
- **PÇ15:** Bilgiyi yorumlama ve sentezleme becerilerinde yetersizlikler belirlenmiştir.

İyileştirme Kararları

1. Yapısal jeomorfoloji ve levha tektoniği konuları üç boyutlu görseller ve animasyonlarla desteklenecektir.
2. Deprem dalgaları ve tektonik süreçler uygulamalı etkinliklerle pekiştirilecektir.
3. Final öncesinde örnek soru çözümü ve değerlendirme oturumları düzenlenecektir.
4. Harita, profil ve kesit yorumlama uygulamalarına daha fazla yer verilerek mekânsal analiz becerileri geliştirilecektir.

Bütünleme sınavı sonuçları öğrencilerin önceki sınavlara göre daha başarılı olduklarını göstermektedir. Sınavın tüm öğrenim çıktılarını kapsamaması ve farklı soru türlerinden oluşması öğrencilerin bilgi ve becerilerini daha kapsamlı şekilde ortaya koymalarına olanak sağlamıştır.

Özellikle günlük yaşam ile jeomorfoloji arasındaki ilişkiyi sorgulayan klasik soru, öğrencilerin bilgiyi yorumlama ve uygulama becerilerini başarıyla yansıtmıştır. Sonuçlar öğrencilerin eksik oldukları konuları tekrar ederek öğrenmelerini geliştirdiklerini göstermektedir.

ÖÇ ve PÇ Değerlendirmesi

- **ÖÇ1-ÖÇ5:** Tüm öğrenim çıktılarının büyük ölçüde karşılandığı görülmüştür.
- **PÇ7:** Jeomorfolojik olayları yorumlama ve analiz etme becerilerinde gelişme sağlanmıştır.
- **PÇ10:** Problem çözme ve yorumlama becerileri olumlu düzeyde ölçülmüştür.
- **PÇ13:** Jeomorfolojik süreçlerin toplumsal ve çevresel etkilerinin değerlendirilmesinde başarılı sonuçlar elde edilmiştir.
- **PÇ15:** Bilgiyi günlük yaşamla ilişkilendirme ve yaşam boyu öğrenme farkındalığı gelişmiştir.

İyileştirme Kararları

1. Günlük yaşam ile jeomorfoloji arasındaki ilişkileri vurgulayan örnek olay çalışmalarına daha fazla yer verilecektir.
2. Arazi gözlemleri ve uygulamalı etkinliklerle öğrencilerin analiz becerileri desteklenecektir.
3. Kavram tekrarları ve kısa değerlendirme etkinlikleri dönem içine yayılacaktır.
4. Açık uçlu ve yorum gerektiren soruların sayısı artırılarak üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenecektir.
5. Doğal afetler, yerleşme, ulaşım ve çevre planlaması gibi güncel konularla jeomorfoloji arasındaki ilişki daha güçlü biçimde ele alınacaktır.

Genel Sonuç: Vize sınavında temel kavramlar, final sınavında teknik ve analitik konular, bütünleme sınavında ise bilgi sentezi ve uygulama becerileri ölçülmüştür. Bütünleme sınavındaki başarı artışı, öğrencilerin geri bildirim ve tekrar süreçlerinden olumlu şekilde yararlandığını göstermekte olup ders öğrenim çıktılarının genel olarak karşılandığı değerlendirilmektedir.

Küresel İklim Değişimi Dersi 2025 – 2026 Bahar Dönemi

Final Sınav Değerlendirmesi

Final sınavında ortalama %83,4 ile dönemin en yüksek değerine ulaşılmıştır. 43 öğrenciden 41'i (%95,3) başarı eşiğini aşmıştır. Bir öğrenci tam puan (%100) almış; sınıfın büyük bölümü yoğun biçimde %80-89 aralığında toplanmıştır.

Vize sınavı da göz önüne alındığında, vize ve final sınavları arasında ortalamada +7,5 puanlık artış gerçekleşmiştir. Bu durum öğrencilerin dönem boyunca anlamlı bir öğrenme ilerlemesi sergilediğini göstermektedir. Sınıf geneli ders konularını başarılı bir biçimde öğrenmiş, ders öğrenim çıktılarının çok büyük bir kesiminde istenilen seviyeye ulaşılmıştır.

Sınavlar sonucunda iki öğrencinin başarı düzeyinin ciddi derecede düşük olduğu saptanmış, bu öğrenciler için bireysel takip ve akademik danışmanlık süreçlerinin yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

İyileştirme Önerileri

1. Atmosferik sirkülasyon sistemleri ile okyanus sirkülasyon sistemleri açıkça iki ayrı başlık altında ve karşılaştırmalı biçimde ele alınmalı, iklim değişimi ile bağlantısı daha sağlam bir şekilde kurulmalıdır.
2. Albedo gibi kavramlar hem tanım→kavram hem kavram→tanım yönünde sorularla pekiştirilmelidir; öğrenciler yalnızca bir yönde değil her iki yönde de aktarım yapabilmelidir.
3. Türkiye'ye ilişkin bölgesel iklim değişikliği projeksiyonları harita üzerinde görselleştirilmelidir.
4. 'Tamamen beşerî' ve 'kısmen beşerî/hem doğal hem yapay' ayrımı ders anlatımında özel olarak vurgulanmalıdır; sera gazlarının doğal döngüde de var olduğu hatırlatılmalıdır.
5. Vize sonrası, düşük başarılı maddelerin konuları bir soru-cevap oturumuyla ele alınmalıdır.
6. Sınav güçlük dengesinin gelecek dönemde orta güçlükte maddeler lehine kısmen yeniden ayarlanmasının ölçme kalitesini artıracığı not edilmiştir.

KİLİS 7 ARALIK ÜNİVERSİTESİ
İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
COĞRAFYA BÖLÜMÜ

2025-2026 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı Ortadoğu Dersi Final ve Bütünleme
Sınavları Değerlendirme Raporu

Ders	Ortadoğu
Sınıf	4. Sınıf
Sınav Türü	Final ve Bütünleme Sınavları

Sınav Performansı Genel Değerlendirmesi

Final sınavına 43 öğrenci katılmış ve sınav ortalaması 63,81 olarak gerçekleşmiştir. Vize sınavına göre başarı düzeyinde kısmi bir artış görülmüş, öğrencilerin dönem boyunca bölge ülkeleri ve jeopolitik süreçler hakkındaki bilgilerini geliştirdikleri belirlenmiştir. Sınavda ülke bazlı coğrafi değerlendirmeler, su kaynakları, enerji politikaları ve bölgesel sorunlar sorgulanmıştır. Açık uçlu analiz sorusu öğrencilerin bilgiyi yorumlama ve sentezleme becerilerini ölçmeye yönelik önemli bir araç olmuştur. Öğrencilerin ülke coğrafyalarını tanıma konusunda başarılı oldukları, ancak mekânsal analiz ve neden-sonuç ilişkisi kurma gerektiren sorularda kısmen zorlandıkları görülmüştür.

ÖÇ ve PÇ Değerlendirmesi

- **ÖÇ1:** Bölge ülkelerinin fiziki ve beşerî özelliklerini açıklama kazanımı büyük ölçüde gerçekleşmiştir.
- **ÖÇ2:** Jeopolitik süreçlerin ve bölgesel sorunların analiz edilmesinde genel başarı sağlanmıştır.
- **PÇ7:** Mekânsal analiz becerilerinin geliştiği görülmekle birlikte daha fazla uygulamaya ihtiyaç duyulmaktadır.
- **PÇ10:** Bölgesel sorunlara çözüm odaklı yaklaşım geliştirme becerileri orta düzeydedir.
- **PÇ15:** Bilgi kaynaklarını kullanarak analiz yapabilme becerilerinde gelişim gözlenmiştir.

İyileştirme Önerileri

1. Enerji kaynakları, su havzaları ve ulaşım koridorlarını içeren tematik harita analizlerine daha fazla yer verilecektir.
2. Ülke incelemeleri kapsamında öğrenci sunumları ve kısa araştırma ödevleri uygulanacaktır.
3. Grafik, tablo ve harita yorumlama etkinlikleri artırılarak PÇ7 desteklenecektir.
4. Bölgesel krizler ve güncel gelişmeler üzerinden vaka çalışmaları yapılacaktır.

Bütünleme sınavı çoktan seçmeli, doğru-yanlış ve açık uçlu sorulardan oluşan karma bir yapıda hazırlanmıştır. Sınava katılım oldukça düşük olmuş, sınava giren öğrencinin başarı düzeyi temel kazanımların büyük ölçüde korunduğunu göstermiştir. Sınavda Ortadoğu'nun temel coğrafi özellikleri, bölgesel sorunlar, su kaynakları ve Türkiye'nin bölgedeki rolü sorgulanmıştır. Özellikle Türkiye'nin Ortadoğu'daki konumunu değerlendirmeye yönelik açık uçlu soru öğrencilerin eleştirel düşünme ve yorumlama becerilerini ölçme açısından önemli katkı sağlamıştır.

ÖÇ ve PÇ Değerlendirmesi

- **ÖÇ1:** Bölgenin temel doğal ve beşerî özelliklerini tanıma kazanımları korunmuştur.
- **ÖÇ2:** Jeopolitik süreçleri yorumlama ve değerlendirme becerileri ölçülmüştür.
- **PÇ10:** Bölgesel sorunlara ilişkin eleştirel değerlendirme yapabilme becerisi geliştirilmiştir.
- **PÇ13:** Güncel bölgesel gelişmelere duyarlılık ve farkındalık düzeyi ölçülmüştür.
- **PÇ15:** Bilgiyi sentezleme ve yorumlama becerileri desteklenmiştir.

İyileştirme Önerileri

- 1.Bütünleme sınavında vizede düşük başarı gösterilen konular farklı soru türleriyle yeniden ölçülmelidir.
- 2.Etnik yapı, mezhepsel çeşitlilik ve sınır sorunları gibi konular için kısa konu tekrarları yapılmalıdır.
- 3.Açık uçlu soruların sayısı artırılarak yorumlama ve analiz becerileri daha etkin ölçülmelidir.
- 4.Türkiye'nin Ortadoğu politikaları, enerji güvenliği ve bölgesel iş birlikleri gibi güncel konular ders içeriğinde daha fazla örneklendirilmelidir.

Genel Sonuç

Ortadoğu dersi vize, final ve bütünleme sınavları birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin bölgenin fiziki ve beşerî coğrafyası ile temel jeopolitik süreçleri büyük ölçüde kavradıkları görülmektedir. Ancak etnik ve mezhepsel yapıların siyasal süreçlere etkisi, tarihsel anlaşmaların günümüze yansımaları ve mekânsal analiz gerektiren konuların daha fazla uygulama ve görsel materyalle desteklenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda planlanan iyileştirmelerin ders öğrenim çıktıları ile program çıktılarının gerçekleşme düzeyini artıracığı değerlendirilmektedir.